

The Project Gutenberg eBook of Maa kuuluu kaikille! Matkoiltani Laukon laulumaille, by Arvid Järnefelt

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Maa kuuluu kaikille! Matkoiltani Laukon laulumaille

Author: Arvid Järnefelt

Release date: February 22, 2016 [EBook #51283]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MAA KUULUU KAIKILLE! MATKOILTANI LAUKON LAULUMAILLA ***

E-text prepared by Jari Koivisto and Tapio Riikonen

MAA KUULUU KAIKILLE!

Matkoiltani Laukon lakkomailla

Kirj.

ARVID JÄRNEFELT

Järnefeltin julkaisuja N:o 6.

Vihtori Kosonen, Helsinki, 1907.

SISÄLLYS:

Ihmeellisellä vuorella.

Vaellukseni Laukon läänissä.

Oman lainko narreina?

Maalaislakosta yleensä.

Ihminen ja luonto.

Maakysymyksestä meillä ja muualla.

Mitä siis nyt olisi tehtävä yleensä ja mitä Laukon lakkolaisiin nähden erittäin?

Ihmeellisellä vuorella.

Nousemme, hyvä lukija, ihmeelliselle vuorelle, josta päin emme ennen ole maailmata katselleet.

En sano sitä vuotta ihmeelliseksi sen puolesta, että maailma sieltä käsin näyttäisi muunlaiselta kuin se tähän päivään asti on aina ollut. Ihmeelliseksi sanon vuotta senvuoksi, että sinne näkyvien laaksojen olot, jotka alhaalla vaeltaessamme tuntuivat selviämättömän sekavilta ja moninaisilta, vuorelle noustuamme äkkiä esiintyvät sellaisena kokonaisuutena, jota lapsikin pystyy käsittämään. Kysymme täällä laaksossa alituisen: mistä tulee, että toinen on köyhä, toinen rikas, että toisella on tarjona kaikki kehittymisen mahdollisuudet, toiselta puuttuu siihen välttämättömimmät edellytykset? Onko se maailman horjumaton järjestys vai onko se ihmisten autettavissa? Ja vastausta hakiessamme sekaannumme historiallisiin, taloudellisiin, lakitieteellisiin väitelmiin, jotka ainoastaan hämmentävät yksinkertaista kysymystä mitään siihen vastaamatta. Mutta siltä vuorelta ei tarvitse kuin katsahtaa ja koko kysymys on tuossa tuokiossa selvänä.

Siis nouskaamme.

Vuoren ylimmältä huipulta avautuu eteemme joka suunnalle mahtavana kokonaisuutena maan pinta. Se katoaa äärettömiin sini-etäisyyksiin, kunnes sulautuu taivaan rantaan.

Olemme niin korkealla ettemme voi nähdä mitään erikoisuuksia, ei peltoja, ei ihmisiä, ei asumuksia. Tiedämme ainoastaan, että tämä ääretön maa ja kaikki sen loppumattomat luonnon rikkauudet ovat pienten, ihmisiksi sanottujen järkiolentojen käytettävänä. Ymmärrämme heti ensi silmäyksellä, ettei köyhyys maan päällä voi syntyä luonnon rikkauksien tai maan viljavuuden puutteesta; ymmärrämme, että tuo maa, koskineen, vuoriaarteineen, viljavine laaksoineen, luonnon moninaisine voimineen pystyisi elättämään tuhat kertaa enemmän väkeä kuin mitä maan päällä todellisuudessa on.

Niinkuin se aurinko, joka heittää mahtavat säteensä maailman yli, paistaa jokaiselle erotuksetta, niin tämä maa puolestansa tuntuu antavan yhtä järkähtämättömän lupauksen ravita jokaista, joka tahtoo työtä tehden siitä ravintoa ottaa.

Ensimmäinen laki, mikä tämän vuoren ylimmältä huipulta meidän tietoisuuteemme painautuu, on että maa on ihmisten yhteinen emo, jonka utareihin jokaisella ihmisellä on syntyperäinen oikeus. Ylimmältä huipulta emme siis ollenkaan voi selittää mistä syntyy erotus köyhien ja rikkaiden välillä — muulla tavalla kuin että toiset tekevät työtä toiset eivät.

Mutta astuttuamme ylimmältä huipulta niin paljon alemmas, että jo näemme erikoisuuksia, on ensimmäinen huomiomme se, että kaikki luonnon rikkauksien lähteet eli nuo maaemon ravintoa antavat utareet ovatkin anastetut harvoin yksityisomaisuudeksi. Käyttämättömiä ravintolähteitä ja viljelemätöntä maata olisi paljon, mutta ei ole ainoatakaan ravintolähdettä, joka olisi ravintoa hakevan käytettävissä, ei ainoatakaan maatilkkua, joka ei olisi viljelemätönnäkin yksityisen omistajan rajaitoihin suljettu.

Ja nyt näemme heti, että erotus köyhien ja rikkaiden välillä perustuu rikokseen vuoren ylimmältä huipulta ymmärtämäämme lakia vastaan. Maaemon pyhä ravinnon lupaus on tehty tyhjäksi ihmisten puolelta. Kaikki viljelemättömät ja viljelykseen kelpaavat alueet ovat yhdessä viljeltyjen alueiden kanssa aidotetut yksityisten omistukseen. Ihmisenemmistö näin ollen on estetty vapaasti tekemästä työtä ravinnon saamiseksi maaemolta ja on sensijaan pakotettu kerjäämään työtä luonnon rikkauksien anastajilta, jotka tietysti maksavat siitä työstä ei sillä runsaalla mitalla, millä maaemo ihmistyötä aina palkitsee, vaan sen mukaan millä arvelevat työmiehen pysyvän elossa, sittenkuin he ovat ottaneet ylijäämän itsellensä.

Me laskeudumme vielä alemmas vuorelta, niin, että näemme jo ihmiskätten töitä. On varhainen aamu. Näemme allamme kultaisia vainioita, hedelmällisiä niittyjä ja kaiken keskuksena iloisen kartanon puutarhoineen, upeine navettoineen, tallineen. Kartanossa elää ihmisiä, jotka eivät koskaan ole auran kurkeen tarttuneet, jotka eivät osaisi tavallista aita panna, ei ojittaa maita, tuskinpa hevosta valjastaa, vasikkaa päästää, puuta kaataa. He ovat saaneet osakseen hienoimman sivistyksen, puhuvat vieraita kieliä, matkustelevat ulkomailla, polttavat paperossia hopeisista koteloista. Maat ovat siis perin hedelmällisiä, vainiot antavat suuria tuloja, niityt elättävät satoja elukoita. Kaikki on mitä loistavimmassa kasvussa, uhkuen runsautta ja hedelmällisyyttä.

Mutta missä on työväki? Renkituvassa sitä ei ole, vainiolla ei sitä myöskään ole. Koko kartanossa ei ole työntekijöitä kuin kuskia ja sisäpiikoja. Nekin vielä nukkuvat. Kuka siis nuo uhkeat, suunnattomat pellot voimassa pitää, kuka ne lannottaa, kuka ojittaa, kuka kylvää, kuka perunamaat kyntää, kuka kesannot äestää, kuka heinän niittää ja latoihin ajaa, kuka elon korjaa ja riihittää, kuka sen myllyyn vie, kuka rakennukset korjaa ja uusia pystyttää, kuka pitää tiet ja sillat voimassa, kuka se työllä ja toimella ottaa maasta sen rikkauuden, jota se niin runsain määrin tarjoaa?

Katsokaa pois tuonne metsäkulmille. Läheltä ja kauempaa, jopa peninkulmienkin päästä, hökkeleistä, joiden ympärillä on ainoastaan pieniä, laihoja peltotilkkuja korpimetsäin keskellä, pitkin metsäpolkuja vaeltaa yksitellen keskusta kohden eri suunnilta satoja jalkamiehiä ja naisia, tai kolistelee kivistä tietä hevospäiväläiset. Jo yöllä ennen auringon nousua, on heistä useat lähteneet liikkeelle, jotkut jo edellisenä iltana, ehtiäkseen päivän alkuun kartanon vainioille. Sillä nämä ne tekevät kaikki kartanon työt. Nämä ne ovat, jotka lähtien peninkulmien takaa tulevat kartanon hyväksi työllänsä irrottamaan maasta niitä rikkauksia, joita se niin runsaassa määrin on valmis ihmisille jakamaan. Toisen puolen viikkoa he keväisin ja syksyisin, kesäkuumalla ja talven pyryissä tekevät työtä kartanolle, toisen puolen viljelevät korpimaita omien hökkeliensä ympärillä.

Mitä maksaa kartanon isäntä näille ihmisille, jotka kaiken hänen työnsä suorittavat?

Ei yhtään mitään. He suorittavat nämä työt kartanon isännälle oikeudesta viljellä hänen korpimaitansa.

Vuoren ylimmältä huipulta emme ymmärtäneet köyhyyden ja rikkauten syyksi muuta kuin että toiset tekevät työtä toiset eivät. Nyt näkee lapsikin, että suhde onkin niin hyvin kuin päinvastainen. Lapsikin ymmärtää, ettei rikkautta ja köyhyyttä määrää työn tekeminen, vaan yksistään se, että muutamilla ihmisillä on kaikki luonnon rikkautet hallussaan, joten heillä on käytettävänänsä sekä maatyöhön että tehdastyöhön aikapalkasta saatavaa työvoimaa.

Tämän ymmärrettyämme voimme astua alas laaksoon ja katsella inhimillisiä oloja vähän toisilla silmillä kuin totutuilla tavallisilla.

Kun siis kysymys on taistelusta maan omistajan ja maan vuokraajan välillä, niin meidän on ymmärtäminen kysymyksen olevan kaikkien taistelujen perustaistelusta, nimittäin luonnon rikkauksia vaille jääneen, työtätekevän kansan taistelusta jälleen pääsemiseksi niiden ravintolähteiden vapaaseen nautintoon, jotka sille syntyperäisellä oikeudella kuuluvat ja joita paitsi tämä enemmistö tuntee olevansa ja onkin ihmisarvoa ja kaikkia kehityksen mahdollisuuksia vailla.

Vaellukseni Laukon läänissä.

Tässä seuraavat kuvaukset ja kertomukset ovat muistiinpanoja matkaltani Laukon ja Tottijärven laajoilla alueilla, missä viime talvena ja sitten keväällä tapahtuivat nuo kuuluisat joukkohäädöt.

"Laukon läänin" muodostavat Vesilahden pitäjässä oleva Laukon kartano ja siitä 15 kilometrin päässä sijaitseva Tottijärven kartano, ei aivan kaukana Tampereelta, suuren Pyhäjärven eteläisillä rantamilla. Kartanot ovat vanhat, Kurjen aikuiset. Nyt niitä omistaa sukutiloina parooni H.S. Standertskiöld-Nordenstam. Viljelys on kauttaaltaan torpparitaloutta, s.o. kartanon työt tehdään takamailla asuvien torpparien avulla, jotka sitä varten vaeltavat joko hevosmiehinä tai jalkamiehinä joka viikko kartanon töihin, käyttäen toista osaa viikosta omiin kotiviljelystoimiinsa. Näitä tällaisia vuokratyömiehiä on yhteensä noin 120 perhettä. Alue, jolla he asuvat, on hyvin laaja, luonto enimmäkseen erämaista, hiljaista. Tämä maanviljelysväestö on viettänyt omaa metsäelämänsä, kartano omaansa, hyvin erillä toisistaan. Sellaisessa erämaan torpassa monet lapset eivät ole koskaan kartanoa nähneetkään. Asukkaat ovat enimmäkseen "perineet" torpat isiltään tai iso-isiltään. Uutta torppaa perustettaessa rakentaa vuokraaja torpan itse. Siinä on hänen työtänsä kaikkityyni, itse torpan rakennuksesta alkaen pienimpään ulkokuoneeseen asti. Moni on, paraimpia miehuutensa voimia säästämättä, rakentanut ja raivannut maata täydelliseen umpi-korpeen. Moni maaton ja irtolaiseksi tuomittu, tuntien vastustamatonta halua päästä luonnon yhteyteen, on pannut kaikki keräämänsä varat torpan perustukseen ja maan muokkaukseen.

Laukon häädöt tulivat suurena, aivan ansaitsemattomana onnettomuutena näiden maanviljelijäin keskelle, sillä onko kukaan, joka miehuutensa parhaat voimat panee asunnon rakentamiseen ja korpimaan muokkaamiseen ansainnut, että hän, elämän jo kallistuessa iltaan, häädetään asunnostaan ja jätetään työnsä tuleentuvia hedelmiä vaille?

Yli 80 perhettä on kodittomiksi häädettyinä.

Minä tulin Laukon maille viime elokuun sateisina päivinä, jolloin aurinko vaan harvoin pilkisteli esille pilvien lomasta.

Enkä heleätä päivänpaistetta voi niillä mailloilla ajatellakaan.

Olinhan aikoinani lukenut sanomissa noista kuuluisista häädöistä. Aivan kuin olisin eilen pitänyt sitä talvista lehteä kädessäni soi vieläkin korvissani järkähyttävä kertomus ratsupoliisien ja häätömiesten

saapumisesta erämaan torppaan:

"Luettiin tuomio. Paperi annettiin miehelle, joka siihen tylsänä tuijotti. Pari kolme toimitusmiestä lähtee ulos, tuvan ovi menee heidän mukanaan. Akkunoita irrotetaan, ne ovat jäässä ja särkyvät. Ruudut helisevät. Palavat halot viskataan akkunasta ulos. Pesässä on tuli, sinne syydetään lunta, mies tarkastelee rautakanki kädessä uunia etsien sopivaa rakoa, ja parilla kolmella sysäyksellä romahtaa suuri kasa tiilikiviä lattialle ja musta aukko syntyy. Vaimo istuu vuoteen laidalla nähtävästi taistellen itkun kanssa. Hän kutoo sukkaa minkä ehtii ikäänkuin tahtoi tuohon rauhallista perhe-elämää muistuttavaan työhön purkaa pakottavan katkeruutensa. Alaikäiset lapset, suu auki, vilusta väristen nurkassa katselevat, tietämättä mistä on kysymys. Pieni oli torppa, vähän ikkunoita ja ovia, vähän tulisijoja. Pian jouduttiin pois. Vaimo siirtyi ikkunan aukon ääreen ja katseli siitä meneviä. Sukkapuikot liikkuvat nopeasti —"

Olinhan minä nuo kaikki lukenut, mutta omituiselta sentään tuntui nyt, lumien sulattua ja kesänkin jo mentyä, omin jaloin astella noilla raunioilla, jotka yhä vielä semmoisinaan siellä olivat, astella särjettyjen kotiuunien muurisoralla, nähdä nuo alastomat ikkuna-aukot, ja autioilla seinillä jäännökset keisarin kuvista ja ristinpuulla riippuvista Kristuksista.

Vaeltelin Tottijärven maita ristiin rastiin. Kaikkialla näkyi jälkiä noista suurista talvi- ja keväthävityksistä.

Kartanon torpat ovat kahta lajia: suuremmat, jotka tekevät kaksi tai kolme hevospäivää viikossa ja pienemmät, jotka tekevät ainoastaan yhden tai pari jalkamiespäivää viikossa. Suuremmissa torpissa on hävitys kohdannut ainoastaan uuneja, sisä- ja ulkokuoneiden ovia, ikkunoita, tai ovat jotenkin ehjinä säilytetyt mutta ovet kruununvoudin sinetillä suljettuina. Kaikissa pienemmissä eli köyhemmissä torpissa, joiden hävitys ei kartanolle tuota suurta vahinkoa, onkin käynyt mitä kauhein hävitys: vesikatot ovat murretut maahan, ovet teljetty ja kaikki jätetty sateiden mädännettäväksi. Vaikutus on kuin sota-ajoilta, tärisyttävä, inhottavan raaka. Kaikkialla on vielä vanhojen torpparien tavaroita pihamailla kevähäädön jäleltä. Ne ovat siinä olleet kaikissa sateissa ja tuulissa.

Näky esimerkiksi vaaleansiniseksi maalattu sohva, matala kaappi, jonka päällä seisoo myrtti ruukussaan. Ei ole kuollut vaikka on koko kesän siinä ulkosalla hoitamatta seissut.

"Tuokin taitaa olla teidän kukkianne", minä kysyn saattajapojalta.

Hänen leukansa värähtää. Hän kääntyy pois.

"On!"

Toisen torpan pihalla, jossa oli lasten kotikeinu piilipuun ja seinänurkan välillä, näin aivan autioksi tehdyn katottoman tuvan teljetyn oven edessä mitä liikuttavimpia pieniä kotikapineita. Torpan lapset, jotka olivat jostakin syystä mielistyneet minuun ja seuranneet minua entistä kotiansa katsomaan, nostelivat niitä maasta, juttelivat keskenään ja elivät muistoissaan. He löysivät siinä entiset pikku Maijan töppösetkin, joiden punaiset nauhat olivat sateissa aivan haalistuneet. Vetivät he esiin myös isän vanhan käsisahan, jonka talteen ottamisesta nousi heidän kesken kysymys. Tietysti on pihoilta korjattukin paljon poliisien ulos viskaamia kapineita, mutta kaikki raskaammat, kuten viljalaarit, kaapit, sohvot j.n.e. on täytynyt omien asuntojen puutteessa jättää semmoisikseen ulkosalle. Jos niitä on koetellut asettaa vaikka ulkoseinää vasten suojaan, ovat patrullipoliisit, jotka alinomaa Laukon maita kiertelevät, heittäneet ne heti takasin aukealle.

Muutamissa torpissa ei oltu tyydytty tuvan kattoa maahan sortamaan, vaan oli sorrettu vielä saunan, aittojen ja kaikkien sellaisten rakennusten katot, joissa torpparit olisivat häädön jälkeen voineet hakea suojaa päittänsä yli. Eräässä torpassa olivat pojat suurilla punamulta-kirjaimilla kirjottaneet aution tuvan ulkoseinään: "Veljeys", katottoman saunan seinään: "Tasa-arvoisuus" ja hajotetun eloitan seinään: "Vapaus." Patrullipoliisit olivat tämän nähtyänsä ankaran isällisesti nuhdelleet isäntää hänen poikiensa tähden.

Tämä isäntä oli tullut itse saattamaan minua hävitettyyn kotiinsa, jonka joka nurkan ja salvoksen hän, niinkuin kaikki muutkin torpparit, oli aikoinaan omin kirvein ja omin käsin rakentanut.

"Surku tulee noitakin honkia. Ne olen itse tuohon tuulien suojaksi kasvattanut", hän sanoi.

Paksuiksi, käyräoksaiksi olivat aimo hongat ennättäneet hänen aikansa kasvaa. Ne "humisivat tuulessa ja niiden välistä vilkkui järven siintävä selkä", niinkuin lauletaan muutamassa isänmaallisessa laulussa.

Tapaamistani henkilöistä kiinnitti mieltäni erikoisesti — ehkä senvuoksi että hän oli sopiva kirjallisiin tarkoituksiini — muuan suoraluontoinen, jyrkkäsanainen, tarmokas toimenmies. Hän oli ollut aikoinaan

kivityön tekijä, varmaankin pystyttänyt monenkin herraskartanon kivijalkoja ja muurailut kaupunkipalatsien muureja. Mutta ajatuksissa hänellä oli aina ollut tulevaisuuden haaveena oman torpan vuokraaminen ja asettuminen ikiajoiksi perheineen kotikontua viljelemään. Koottuaan kolmetuhatta markkaa ja saatuaan siihen vielä pari tuhatta lisäksi olikin hän saanut vuokratuksi itselleen torpan. Kaikki rahat menivät torpan perustamispuuhiin. Neljä vuotta hän sitten asui onnellisena tässä kodissaan. Se oli mitä tavallisimmalla kummulla, jossa näytti olevan aukeata juuri niin paljon kuin hän oli vuosien kuluessa maata peratuksi saanut. Kun tulin sinne hänen itsensä saattamana oli hänenkin tavaroitaan pihalla sateen alla turmeltumassa. Katajaisen luonteensa mukaisesti oli näet hänkin, oikeuden lopulliseen voittoon turvaten, heti talvihäätöjen jälkeen muuttanut asuntoonsa takasin. "Maa meidän on, eikä laiskain lurjusten!" Sillä seurauksella, että kevään tultua täydellinen hävitys kohtasi hänen kotiaan. Uunit pantiin raunioiksi, ikkunat lyötiin säpäleiksi, navettakin rikottiin, lehmät ajettiin ulos ja kaikki ulkokuoneet tehtiin mahdottomiksi asua.

"Ja kun ne sortivat muurin alas, niin soraa lensi taikinaan ja maitoastiaan", sanoi hän nähtävästi ollen enin loukkaantunut tästä hänen vaimoansa kohdanneesta häväistyksestä.

Mitä näen minä! Jäykkä suomalainen leuka värähtelee!

Mies oli vahvistunut vaan vakaumuksessaan, että maa kuuluu sille, joka sitä viljelee. En tiedä onko kataja kyllin kovaa puunlajia, että hänen luonnettaan voisi siihen verrata — mutta hän kylvi kuin kylvikin siemenen peltoihinsa, jotka muuten olisivat jääneet kesannoksi, pani perunan ja teki kaikki mitä keväällä tehtämän pitää, sekä päästi lehmät hakaan, rikottuun navettaan niitä enää ajamatta. Hän asuskeli sitten tuvan puolella, mihin laittoi muurin uuteen kuntoon, ja vältteli poliiseja parhaansa mukaan.

Tätä voimakasta miestä, jonka kaltaisien toimesta meidän maamme kantaa viljelysmaan arvonimeä ja jotka voisivat antaa sille enemmän kuin mikään muu ylpeilemisen syytä, tätä voimakasta miestä ahdistaa kohtalon kova koura vielä toiseltakin puolelta. Hänen vaimonsa, ollen mieleltään uskonnollinen, ei hyväksy miehensä maalliseen toveruuteen ja luokkataisteluun suuntautunutta mieltä. Se seikka on jäytävänä ristiriitana hänen kodissaan, eikä se suinkaan ole voinut hänelle keventää nyt tämän lakkotaistelun raskasta taakkaa. Keväinen häätötoimitus oli tehnyt tähän vaimoon niin järkähtävään vaikutuksen, että hän menetti henkisen tasapainonsa. Joku toimitusmiehistä oli häätötoimituksen kestäessä käskenyt ovensuussa seisovan pojan viemään pihalle kangaspuun sivulautaa, joka oli jäänyt tuvan lattialle, sitten kuin itse kangaspuu oli viskattu ulos. Poika olikin torpan omia poikia ja vastasi siis isänsä noudattaman passiivisen vastarinnan hengessä: Viekööt rikkurit! Toimitusmies oli tästä suuttunut ja käskenyt vanhempien antamaan pojalle selkään. Silloin vaimo, tietämättä mitä teki, sieppasi häiriintyneenä lattialta laudan ja kohottaen korkealle ilmaan aikoi lyödä omaa poikaansa, joka onneksi ennätti pujahtaa ovesta ulos. Isä samassa astui sisälle ja olisi saanut iskun vastaansa, ellei lauta olisi sattunut oven päälliseen. Seuraavana yönä tuli vaimo mielenhäiriöön. Tapausten kauheus ja äidin järkkynyt mielentila vaikutti alaikäiseen tyttäreeseen niin, että tämäkin tuli mielivikaiseksi eikä ole siitä vielääkään täysin toipunut. Kun torpan navetta rikottiin, oli elukat täytyneet päästää vapauteen. Ne olivat sen jälkeen kulkeneet torpan vainioilla ja metsissä, missä niitä torpan emäntä oli kesällä käynyt lypsämässä. Mutta nyt syksyn tultua tulivat kartanon miehet ja veivät elukat pois, jonka jälkeen kuulutettiin, että elukat voidaan lunastaa, arvatenkin jos maksetaan se vahinko, minkä ne ovat tuottaneet syötyään koko kesän kartanon (= torpan) mailla. Elukat jäivät tietysti kartanoon, mutta sairas emäntä uhkailee nyt mennä järveen.

Utta, seudulla aivan tuntematonta väkeä on nyt syksyn tultua asettunut siihen tuvan puoliskoon, jonka muurin entinen isäntä oli korjannut. Koti on hävinnyt, koko perhe on hajoomistilassa.

Niinkuin vankka tammi seisoo mies keskellä onnettomuuttansa, joka ei ole hänen korkeata uhkamieltänsä voinut lannistaa eikä lujaa toveruuttansa kukistaa.

Utta väkeä on jo kaikkialla muissakin suuremmissa torpissa. Nämä uudet tulokkaat niittävät ja leikkaavat paraillaan niitä viljoja, joita he eivät ole kylväneet. Lakkolaiset saavat katsoa päältä, kuinka heidän kylvämäänsä viljaa vieras korjaa, kuinka kaivelee esille heidän istuttamansa perunat ja vie ominaan kuoppiin talvivaroiksi. Mutta paitsi sitä, että vanhat torpparit ovat siemenviljat ja kaiken työnsä vaivat kadottaneet, on heitä vielä sakotettu 50 markalla siitä että olivat ollenkaan kylväneet!!

Missä ovat siis lakkolaiset nyt? Missä nuo 80 perhettä, joiden jäsenluku yhteensä tekee noin 500 henkeä?

Astelllessani Laukon metsiä minä näin heidän kesäisiä tyyssijojansa. He asuskelivat metsissä, ladoissa, riihissä, joista heitä patrullipoliisit usein löysivät ja armotta ajoivat pois. Monet olivat saaneet väliaikaisia asuinpaikkoja Laukon rajojen takana olevien talojen torpissa. Semmoisissa paikoissa saattoi asua kolme, neljä perhettä jossakin pienessä tuvassa tai kamarissa. Mutta helposti on ymmärrettävissä, kuinka vaikea on tällöistä rajatonta vieraanvaraisuutta loppumattomiin hyväkseen käyttää. Jos

meikäläisen rouvan osaksi tulisi pitää luonansa neljän suuren perheen jäseniä kolme kuukautta yhtämittaa, niin en luule että järkähtynyttä hermostoa voisi tasapainoon saada ilman pitempää virkistysmatkaa ulkomaille. Vaikea on asema sekä niille perheille, joiden vieraanvaraisuutta kysytään että niiden, jotka ovat pakotetut sitä nauttimaan.

Liikuttavaa oli minusta nähdä noiden ihmisparkain yhä uudistuvia yrityksiä jos jollakin syyllä pysyä kiinni vanhojen kotiensa nurkissa. Missä vaan oli joku vaari tai sairas, jota ei oltu voitu ulos häätää, siellä koettivat muut perheen jäsenet turvautua hänen turviinsa. He elivät silloin tavallisesti jossakin "kamarissa" uuden tulokkaan eläessä perheineen tuvan puolella. Sellaisessa kamarissa istuivat he kuin hiiret loukossa, joka hetki peläten poliisien tuloa. Kun me saattajani seurassa pyrimme sisälle, ei meidän kolkutukseemme vastattu.

"Päästäkää sisälle, jos siellä ihmisiä on!" huusi saattajani.

Ei vastausta.

Saattaja tempasi silloin oven auki.

Muori oli asettunut raamattua lukemaan, niinkuin näkyy tavaksi tulleen poliisien astuessa sisälle. Muut olivat liikkumattomina, kukin asentoonsa tyrmistyneenä, ukko vaari vaan ei voinut mielenkuohon vuoksi hillitä vanhojen jäseniensä hytkähtelemistä. Kaikki muu väki oli liikkumattomaksi jähmettynyt.

Näin rauhattomassa elämässä jokainen viikko vanhentaa ihmisen ikää vuodella. Rauhaton on aamun valkeneminen, rauhattomat päivän, hetket, ja vielä kolkkompi pimenevä ilta.

Rauhaa toivotettuamme muutti odottamaton mielen kevennys heidän kasvojensa kalpeuden hehkuvaksi punaksi.

Pienistä ikkunaruuuduista katsellen minä näin, kuinka uusi isäntä meni väkineen ja sirppineen eloa korjaamaan.

"Että se kehtaakin!" minä sanoin.

Tässä torpassa oli kuitenkin asianlaita toinen kuin kaikkialla muualla. Uusi isäntä oli tullut jo varhain keväällä ja itse tehnyt kaikki kesäiset työt. Sentähden muori, hyväksymättä puhettani, kiirehti sanomaan:

"Ei, ei, joka työn tekee, hän on leivänkin ansainnut."

Ja tämän tällaisen kansan sanotaan ylenkatsovan lakia!

Erään riihen ohi kulkiessamme pysähytti minut uusi oppaani, avasi riihen oven ja sanoi kuiskaamalla aivan kuin vieläkin olisi poliisia vainunnut:

"Tässä me olemme asuneet koko kesän. Poliisit kulkivat joka päivä ohitse polkua myöten, mutta meillä olivat riihen ovet teljettyinä ja olimme hiljaa. Pojat olivat vuoronperään vahtimassa, toinen luukun suulla kuuntelemassa, toinen metsästä merkkiä antamassa."

"Missäs ruokanne keititte?"

Hän vei minut vähän matkan päähän, missä heillä oli pieni kivistä kyhätty tulisija. Hiljainen paikka. Ympärillä olevien leppien lehvistä tippuu sadepisaraita, kivistä tuntuu vielä kostea noen haju, perheen istumasijat maassa, liikehtimiset, olemiset tämän nuotiopaikan ympärillä ikäänkuin vielä elävät, mutta varmaan ei enää löytäisi metsästä ainoatakaan kuivaa puun palasta, kun he tänne ensi kerran kokoontuvat ateriaansa keittämään.

Ja kuinka monta tällaista tulisijaa minä matkoillani näinkään!

Kaikkialla näin myös viljavainioita, joita vieras, vastikään torppiin muuttanut väki korjaili.

Kielelläni pyöri kysymys, jota en sanonut ääneen:

"Olihan teitä sakotettu siitä, että olitte kylväneet? Miksi ette sytyttäneet tuleentunutta viljaanne tuleen ennenkuin annoitte vieraan sitä korjata?"

Arvelen, että jossakin naapurimaassa tuskin vilja olisi joutunut rikkurien ja lakkopetturien saaliiksi. Mutta se on totta: siellä tuskin olisivat poliisitkaan saaneet kaikessa rauhassa pitkin kesää kuljeskella yksinäisillä metsäpoluilla patrullien toimissa, kenenkään heitä hätyyttämättä, tuskin myös olisivat kartanon herrat saaneet turvassa metsästellä torppien mailla.

Oppaani seurassa metsiä kierrellyämme aukenivat näköpiirit ja edessämme oli Tottijärven kirkko. Siinä yhtyi meihin muuan toiselta puolelta tuleva lakkolainen. Kirkko oli sellainen tavallinen ruohokummulla sijaitseva, puna- ja keltamullalla sivelty maalaiskirkko erillään seisovine tapulitornineen, kiviaitoinen ja hautausmaineen korkeiden vaahterain siimeksessä. Sanottakoon kirkoista yleensä mitä tahansa ei niistä erkane pois jokin lämmin turvan tunne, jonka aina ehdottomastikin synnyttävät ihmisten yhtymistä varten rakennetut laitokset. Kartano helottaa iloisine värineen toisella puolella, toisella kierteleä maantie luikertelevan järven rantaa. Siinä kirkon lähellä on myös Tottijärven iso, harmaa viljalainamakasiini, jonka ympärille nyt oli kokoontunut lakkolaisia ja kartanonväkeä, joukossa myös poliiseja, hopeainen merkki otsassa ja helamiekka vyöllä. Ja kipeästi se näky repäsi sydäntä äskeisen kirkkotunnelman jälkeen. Ei missään tuollaiseen preussilaiseen pukuun puettu poliisi ole niin vastenmielinen nähdä kuin honkien ja leppien viheriäistä taustaa vasten.

Makasiinissa säilytettiin torpparien viljaa siemenvaroiksi. Lakkolaiset, joiden asia on hovioikeuden asteella ja siis vielä riidan alaisena, eivät aikoneet luovuttaa ilman takuuta avaimia kartanon isännille, jotka puolestaan olisivat tahtoneet jakaa makasiinin viljat sementarpeiksi uusille torppareilleen. Lähestyessämme makasiinia pyysin sitä seurassani olevaa lakkolaista osottamaan minulle kartanon paroneja ja kun hän sitä rupesi tekemään huomasin hänen mielensä olevan suuresti kuohuksissa. Ääni värähteli ja käsi jolla hän osotteli, vapisi.

Alkoi rankasti sataa, ja kaikki ihmiset, niin torpparit kuin paroonitkin ja poliisit hakivat suojaa samojen makasiiniräystäiden alta.

Nuoret paronit, kartanon isännän poikia joilla tietysti on toinen puoli sanomista sukutilan asioissa, tekivät hyvin miellyttävän vaikutuksen hienon ulkonäkönsä ja ryhdikkään käytöksensä puolesta, — perikuvia ritarilliseksi kasvatetuista ihmisistä, — jotka ennen antavat henkensä kuin myyvät kunniansa, — joille toveruuden pettäminen on rikoksista pahin, — jotka eivät mitään niin kammo kuin urkkimista, ilmiantoja ja polvien notkistuksia esivallan edessä. Mikä kumma kohtalo saattoikaan heitä nyt vastoin luonnettaan, vastoin tunteitaan tekemään yhtä asiaa rikkurien ja matelijaluonteiden kanssa? Mikä kumma kohtalo erotti heitä juuri niistä alustalaisistaan, joiden luonteenominaisuus oli miehekkyyys, toverillisuuden ja uskollisuuden kaikkialla ihailtu henki?

Puhuttelin muuatta kartanon nuorista paroneista ja selitti hän avomielisesti, että sovinto oli ollut mahdoton senvuoksi että hänen isäänsä oli lakkojen alkaessa solvaistu "alas"-huudoilla. Nuori mies oli täydellisesti vakuutettu tällaisen anteeksiantamattomuuden ritarillisuudesta, ollenkaan ottamatta huomioon, että meidän perustuslaillisessa järjestyksessä säädetty rikoslakimme ei missään kohden määrää solvauksen rangaistukseksi ihmisen tempaamista irti viljelemästään maasta ja omin käsin rakentamastaan kodista, vaan määrää sellaisesta rikoksesta ainoastaan sakkoja ja pahimmassa tapauksessa jonkun ajan vankeutta. Häätö solvauksen rangaistuksena on *keskiaikaista* ritarillisuutta.

Ja niin nyt alkoi se lyhyt toimitus, jota varten makasiinin uusi johtokunta oli vanhan johtokunnan tänne kuulutuksella haastattanut.

Uusi johtokunta vaati vanhalta makasiinin avaimia.

Lakkolaisten keskuudesta astui esiin vanhan johtokunnan puheenjohtaja ja ilmoitti syyt, joiden nojalla he, ollen häädetyt takuuta vasten eli asian ollessa vielä riidanalaisena, kieltävät uusilta tulokkailta viljalainaa ilman takuuta. Hän oli nähtävästi täydellisesti vakuutettu siitä, ettei makasiinissa säilytetyn viljan kimppuun voi mitenkään päästä ilman sitä suurta avainta, joka hänellä roikkui takinliepeen alta. Ja hänestä näytti, että tätä avainta ei häneltä pystyittäisi ottamaan vähintään ilman kuvernöörin päätöstä. On sanottu, että suomalaisen rahvaan perisynti on käräjäminen; mutta tässä voi yhtä hyvällä syyllä puhua rahvaan tyhmästä uskosta lain muotojen voimaan.

Kaksi kertaa vaadittiin avainta ja kaksi kertaa se kiellettiin. Sitten tapahtui hyvin lyhyt oikeudenkäynti:

Paroonit käskivät tuoda kartanosta kankia ja kirveitä. Seppä pantiin työhön. Lukot murrettiin, ovet väännettiin kankien avulla auki ja kartanon isännät menivät sisälle.

Torpparit sanovat, että makasiinin oli torpparialuskunnalle lahjottanut muuan kartanon entisistä haltijoista sellaisella ehdolla, ettei kartanolla itsellään olisi edes lainausoikeuttakaan sieltä.

Paroonit taas sanovat, että makasiini on kartanon.

Syrjäisenä en mene päättämään kumpi on oikeassa.

Kuitenkin näyttää minusta, että makasiinin avaaminen kangilla ja kirveillä ei voi sisältää lainmuotojen noudattamista, ja luulisi, että Laukon isäntien, jos kenenkään, pitäisi huolehtia juuri lain muotojen noudattamisesta, hädötkin kun ovat tapahtuneet vastoin suuren yleisön oikeudentuntoa ainoastaan

lain *muodon* nojalla.

Oman lainko narreina?

Suuri osa vapaamielistä yleisöä, joka muuten olisi myötätuntoinen lakon tehneille torppareille, on siinä luulossa, että häätöjä ei käynyt välttämisen, koska torpparit olivat lakon kautta muka rikkoneet kontrahtinsa ja muodollinen laki siis oli heitä vastaan. Niinpä Juhani Aho kirjottaa äskettäin Helsingin Sanomiin mietteitä Laukon asiassa (H.S. N:o 194), lausuen muun muassa: "Keskinäiseen välipuheeseen perustuu kaikki yksityinen ja yhteiskunnallinen toiminta ja sitä ei saa rankaisematta ja vahinkoa korvaamatta rikkoa missään, ei kaikkein vapaimmissakaan yhteiskunnissa. Oikeus lain turvaan tässä kohden on niin suuri, että se on suurempi ja kalliimpi kuin viljelyksen oikeus, kuin ihmisen oikeus maahan, kalliimpi kuin kodinkaan oikeus." Roomalainen oikeus, josta meidän oikeutemme on lainattu, ei rajottunut edes kodinkaan oikeuteen, vaan sääsi, että velkojan oikeus oli kalliimpi kuin velallisen henki, joten velkojalla oli muun muassa oikeus myydä velallinen orjaksi tai panna hengiltä. Juhani Aho ja vapaamielinen yleisö arvelee nyt, että jos meilläkin vielä olisi voimassa roomalainen sääntö velallisen vastaamisesta ei ainoastaan maallaan ja kodillaan vaan myös hengellään, niin meidän pitäisi, ennenkuin tämä laki olisi muutettu, tyyneesti katsoa, kuinka ihmisiä mestattaisiin ja hirtettäisiin senvuoksi että ovat tehneet lakkoja. Eipä itse asiassa perheen häätäminen maaltaan ja kodistaan paljon helpompi olekaan kuin hengen menettäminen, ja niinpä tämä yleisö nyt asettuu oman lakinsa narriksi sanoen: "ihmisten häätäminen kodeistaan on sääliä herättävää, se on sydäntä repivää, mutta emme voi sille mitään, sillä laki niin vaatii." Ja he ovat yhä siinä hurskaassa uskossa, että ratsupoliisien retkikunta Helsingistä Hämeen talvisiin erämaihin oli tehty vaan muutaman sikäläisen velkojan auttamiseksi yksityistä saatavaansa perimään!

Mutta väittäessään olleensa aivan voimattomia lain selviä määräyksiä vastaan ja syyttäessään kaikesta pahasta Laukon muka erikoisen ankaraa, sydämmetöntä paroonia, nämä ihmiset eivät puhu oikein rehellistä kieltä. Se on helposti todistettavissa.

Olin kerran teatterissa. Siellä esitettiin Shakespearen "Venetsian kauppiasta". Tämän kappaleen juoni on, kuten tunnettu, sellainen, että muuan kauppias on velallisensa kanssa tehnyt välipuheen, jonka mukaan hän, ellei velka tule suoritetuksi, saa leikata naulan lihaa velallisen rinnasta. Välipuhe oli tehty lain kaikkien sääntöjen mukaan. Siitä huolimatta me kaikki paukutimme mielihyvystä käsiämme, kun velallisen asianajaja oikeudessa kiersi lain muutamilla asianajajatempuilla. Tuomari näet antoi tuomion, jossa määrättiin, että koska välipuheessa oli kysymys yksistään lihasta eikä verestä, niin kauppias tulisi rangaistuksi lähimmäisen veren vuodattamisesta, jos lihaa leikatessa tippaakaan verta vuotaisi. Velkojan oli nyt tietysti mahdoton oikeuteensa päästä eli, toisin sanoen, hän jäi sitä pyhää lain turvaa vaille. Ei kukaan ole koskaan oman säätämänsä lain narri, vaan milloin lain puustavi sattuu menemään esim. kaikkien etuja tai ilmeistä oikeuden tuntoa vastaan, silloin laki aina kierretään tai jätetään noudattamatta. Ja on sellaisen lainkohdan syrjäyttäminen meidän oloissamme vielä paljon tavallisempi kuin muinaisessa Venetsian valtiossa. Kun yhteinen etu on kysymyksessä on satunnaisen lainpuustavin syrjäyttäminen niin luonnollista, ettei sitä edes kukaan huomaa. Jos tuomari sellaisessa tapauksessa keksii, miten laki on sopivimmin vältettävä, tai jos hän tekeytyy tyhmäksi ja antaa yleistä mielipidettä edustavalle asianajajalle ohjat tai jos hän julistaa, että tuomio asiassa annetaan "vastaisuudessa", jolloin jokainen ymmärtää ettei sitä anneta koskaan, niin kaikki pitävät tällaista tuomaria viisaana ja ammattiansa hyvin käsittävänä miehenä. Sillä sitä ei toki kukaan salli, että isänmaa joutuisi vaaraan tai häpeään jonkun lainpuustavin tähden. Tiedämme, että esimerkiksi suurlakon aikana tapahtui luvattomia tapauksia, joita lakimme rankaisisi mitä ankarimmin, mutta tähän lakkoon ottivat osaa myös lainsäätäjät itse ja niin on jokaiselle päivän selvää, että laki yksinkertaisesti jäi sen aikuisiin tapauksiin nähden voimattomaksi, viskaalit, asianajajat, nimismiehet, sanomalehdet, tuomarit, poliisimestarit — kaikki vaikenevat kuin yhteisestä suostumuksesta. Eikä ole ketään niin sokeaa, joka vaatisi lain noudattamista tässäkin tapauksessa. Mikä syy on siis siihen, että Laukon jutussa lakia ei voitu mitenkään välttää. Miksi hallitus ei keksinyt mitään keinoa, miksi paroonin ei tarvinnut pelätä tulevansa ristiriitaan yleisen mielipiteen kanssa, miksi kruununvoudit ja nimismiehet tinkimättä muuttuivat lainkoneiksi ja miksi tuomarit eivät tunnustaneet mitään lieventäviä asianhaaroja? Eikö isänmaa ollut vaarassa, eikö noista joukkohäädöistä olisi voinut ja vieläkin voi syntyä yleistä sekasortoa ja maallemme häpeää, eikö se voinut olla kuin kekäle kuivaan havumetsään, josta yleinen kulovalkea alkunsa saa? — Siis kysymys tässä ei ollutkaan lain puustavin noudattamisesta tai syrjäyttämisestä. Ei tässäkin tapauksessa ole kukaan ollut oman lakinsa narri, vaan kyllä lain puustavi pantiin täytäntöön hyvin harkitun ja punnitun laskun jälkeen. Miksi ei hallitus toimi? Hallitus *ei saa* ostaa Laukon kartanoa, sillä jos hallitus ostaisi ja tarjoisi maat palstatiloina lakon tehneille torppareille, niin julistaisi hallitus hyväksyvänsä maalaislakkoja ja avaisi portit selkoselälleen juuri sille yhteiskunnalliselle mullistukselle, jonka estämisessä koko hallituksen merkitys vallassa-olijain mielestä on. Miksi parooni ei tee sovintoa? Parooni *ei saa* tehdä sovintoa lakkolaisten kanssa, sillä mukautumalla heidän

vaatimuksiinsa hän menettelisi vastoin koko maanomistajaluokan etuja. Parooni mahtaa olla omituisessa asemassa: julkisuudessa häntä muka moititaan julmaksi, itsepäiseksi, epäisänmaalliseksi, mutta yksityisesti, kulissien takana, maanomistajien puolelta häntä ei ainoastaan kannateta, vaan suoraan pakotetaan menettelemään niinkuin hän nyt menettelee: ei millään ehdoilla mitään myönnytyksiä maalakkolaisille, rautakourin tuo liike on tukahutettava, vähintäkään säälimättä on lakon ajatus juurineen kitkettävä maalaisväestön mielistä. Tehköt kaupungeissa lakkoja, kunhan vaan ei maalla. Jäykkinä ja rautakouraisina esiintyvät siis kaikki hallituksesta ja paroonista alkaen kruununvoutiin, nimismieheen ja poliiseihin asti, jotka tässä kovakouraisuudessaan — kaikista sanomalehtimoitteista huolimatta — itsetietoisesti tuntevat vallitsevan yleisön täyttä myötätuntoa.

Syynä siihen, että kaikista vaaroista huolimatta hallituksen puolelta tarmokkaasti avustettiin häätöjen toimeenpanoa ei siis ollut se, että olisi oltu oman lain narreina, — ettei olisi muka voitu keksiä millä lain puustavia kiertää tai miten taivuttaa ankara isäntä sovintoon, vaan syynä oli yksinomaan luonnon rikkauksia anastaneen valtuutuksen pakko kukistaa ne tuntoihinsa heräävät kansan luokat, jotka ovat näitä rikkauksia vailla ja nyt koettavat uutta taistelukeinoansa, lakkoa.

Maalaislakosta yleensä.

"Olisiko siis todella ollut oikeudellisia näkökohtia, jotka olisivat voineet estää noita häätöjä?" kysyy hyväntahtoinen, viaton yleisö, joka ei ole tehnyt itselleen selvää mistä kohti kenkä on tässä jutussa vallassaolijoita puristanut ja yhä puristaa.

Mitä on lakko?

Lakko on uusi taistelukeino, jolla sorronalainen ryhmä ihmisiä yhtäaikaa keskeyttää velvollisuutensa tai välipuheensa täyttämisen siksi kunnes muutamat asian osaisten kesken syntyneet riidanalaiset kysymykset tulevat tavalla tai toisella ratkaistuksi.

Lakkojen avulla on kaupunkien tehdasväestö kuten kaikki myöntävät monessa kohden saavuttanut suuriakin taloudellisia parannuksia.

Armon vuonna 1905, marraskuussa teki koko Suomen kansa lakon, se on, lakkasi tottelemasta ylintä maallista käskijäänsä, jolle oli ikuisen uskollisuuden valan vannonut, ja saavutti tällä lakolla paitsi entisen asemansa vielä uusia oikeuksia.

Lakko on *uusi* ilmiö taloudellisen ja oikeudellisen elämän alalla. Taloudelliset ja oikeudenkäynti-lait eivät vielä ole sen sisältöön kajonneet. Se on luonut uusia velvollisuuksia valtamiehille, nimittäin velvollisuuden käydä sovitteluihin lakon tehneen ihmisryhmän kanssa ennenkuin riitaisuudet joutuvat tuomioistuimen ja asevoiman ratkaistaviksi. Näin on jo aikoja sitten yleinen mielipide hyväksynyt lakkoja tehdasväestön keskuudessa ja poliisivallan sekaantuminen sellaisia lakkoja ehkäisemään on ollut leimattuna turkkilaisuudeksi tai ehkä lievemmin venäläisyydeksi. Suomen kansaan nähden antautui kuitenkin Venäjän keisarikin sovitteluihin, aivan niinkuin uusi lakon taistelutapa vaatii.

Mitkä ovat yleensä edellytykset siihen, että lakkoa voisi pitää oikeutettuna? Sillä onhan selvää, ettei lakko kaikissa tapauksissa voi velvottaa isäntää edes neuvotteluihin. Joku hyvinvoipa kirjailija esimerkiksi on luvannut kustantajalleen romaanin jouluksi ja he ovat tehneet asiasta välipuheen. Kirjailija tekee lakon. Silloin on kustantaja epäilemättä oikeutettu mihinkään sovitteluihin ryhtymättä vaatimaan kirjailijalta oikeuden kautta vahingonkorvausta. Lakko ei tuntuisi myöskään ollenkaan hyväksyttävältä, jos se tapahtuisi esimerkiksi palkkaansa tyytymättömien virkamiesten keskuudessa. Miksi ei? Siksi, että mikään ei ole heitä pakottanut sitä virkaa hakemaan. Näissä esimerkeissä piilee asian ydin. Ollaksensa oikeutettu täytyy lakon ensiksikin olla kokonaisen ihmisryhmän toimeenpanema eikä ainoastaan yksityisen, toisin sanoin, niiden epäkohtain, joiden johdosta lakko on tehty, täytyy koskea kokonaista ryhmää, ja toiseksi: tämän ryhmän edellytetään olleen *pakotetun* tekemään välipuhetta. Lakko, jonka esim. joku yksityinen isäntäänsä tyytymätön tehtaantyömies panisi toimeen, ei tunnu oikeutetulta juuri siksi että yksityisellä ajatellaan olevan vapaa valta hakea toista työpaikkaa, mikä on mahdotonta kokonaisille ryhmille.

Molemmat nämä edellytykset olivat käsillä Laukon torpparilakossa. Epäkohdat, jotka tuntuivat sietämättömiltä kohtasivat torppareita yhteisesti. Ja mitä välipuhepakkoon tulee niin on se maatyöväestön keskuudessa olemassa enemmän kuin missään muualla.

Voisimme ajatella, että "välipuhetta ei saa rankaisematta rikkoo" ja vaikkapa vielä että "oikeus lain turvaan tässä kohden on kodinkin oikeutta kalliimpi", mutta tuo on lakkoihin nähden totta ainoastaan siinä tapauksessa, että se ihmisryhmä, joka on välipuhetta noudattamaan sitoutunut, oli vapaa joko

tekemään tai olemaan tekemättä tuota välipuhetta. Jos viljelyskelpoista maata olisi jokaisen saatavana, joka vaan viljellä tahtoo, silloin tietysti voisi puhua välipuheen vapaudesta isännän ja vuokraajan välillä. Mutta nyt tiedämme, että kaikki maa, olipa se viljeltyä taikka ei, on anastettu yksityiseen omistukseen. Vapaudesta voisi puhua vielä sittenkin, jos maa olisi jotain ylellisyystavaraa, jota ei kenenkään olisi pakko itselleen hankkia. Mutta nyt maa tälle väestöluokalle ei ole mitään ylellisyystavaraa, vaan sellaista tavaraa, jota paitsi se ei voi elää. Vanhempi perheellinen maanmuokkaaja, joka ei voi enää työalaansa vaihtaa ja jommoisia kaikki torpparit ovat, on viljelysmaata saadakseen *pakotettu* suostumaan millaisiin välipuheisiin tahansa. Jos siis lakkoa pidetään hyväksyttävänä taistelukeinona noihin suuriin irtolaisjoukkoihin nähden, jotka myrskyä uhkaavina irtolaislaumoina liikkuvat työn kerjuussa, koska katsotaan että he, ollen työn puutteessa, ovat pakotettuja sitoutumaan teettäjien sanelemiin välipuhe-ehtoihin, niin ainakin yhtä hyvällä syyllä voi samaa sanoa maattomaan maalaistyöväestöön nähden. Lakot ovat kummassakin tapauksessa juuri sentähden oikeutettuja, että välipuhe on tehty köyhän kansan sorronalaista tilaa hyväkseen käyttäen, eli että välipuhe ei ole perustettu toisen asianosaisen vapauteen.

Maanomistajien ja maattomien välisissä riidoissa, joissa lakko syntyy, on siis maanomistaja yleisen oikeustajunnan, jopa voimassa olevan lainkin hengen mukaan *velvollinen* käymään sovitteluihin lakkoyhdyskunnan kanssa ja sovittelujen jäätyä tuloksettomiksi ja asian jouduttua oikeuteen, oikeus puolestaan on *velvollinen* ottamaan harkinnan alaiseksi kysymyksen onko lakkoon ollut syytä, sillä lakko semmoisenaan ei suinkaan merkitse kontrahdin rikkomista, vaan voi syntyä mahdottomuudesta täyttää kontrahdin ehtoja niin kauan kuin maanomistaja ei ryhdy sellaisiin toimiin, jotka tekevät kontrahdin täyttämisen jälleen mahdolliseksi. Kumpaakaan ei tapahtunut Laukon lakossa. Parooni ei suostunut mihinkään keskusteluihin lakkolaisten kanssa. (Hän ilmotti ottavansa vastaan vaan yksityisiä lakkotoveruuden rikkojia). Oikeus ei ottanut harkitakseen kysymystä lakon syistä, vaan piti lakkoa semmoisenaan kontrahdin rikoksena.

Oliko siis Laukon lakkolaisilla todella jotain erityisiä syitä, jotka olisivat oikeuttaneet heidän lakkoansa? kysyy harhaan johdettu yleisö.

Kun palasin Laukon mailta Helsinkiin tapasin muutaman tuttavan vankilantirehtöörin.

"No, sinähän olet ollut Laukossa. Mitäs sinne herroille torppareille kuuluu?"

Ja ennenkuin ehdin vastata, hän itse lisäsi:

"Nehän kuuluvat vaativan rautasänkyjä ja vesijohtoa torppiinsa!"

Tämä puhe on kuvaava sille käsityskannalle mikä Helsingin "vaikuttavissa piireissä" vallitsee. Tämä seikka tekee tarpeelliseksi lähemmin tarkastaa niitä olosuhteita, jotka olivat torpparien varsinaisia vaatimuksia.

* * * * *

Oletteko koskaan omistanut tai hoitanut hevosta, rakas lukija? Ette ole.

Kuvailkaa nyt kuitenkin, että teillä olisi sellainen hevonen, jota olisitte pienestä varsasta asti kasvattanut, joka olisi teidän hoidossanne oppinut ja varttunut ajohevoseksi, jota olisitte joka päivä vienyt hakaan ja taas sieltä tuonut, jolla olisitte kyntänyt ja äestänyt pienet kotipeltonne, jolla tehnyt kirkko- ja myllyretkenne, joka siis olisi käynyt teille rakkaaksi niinkuin kaikki mikä on yhteydessä teidän kotinne, teidän työnne ja työnne hedelmän kanssa. Olette varmaan ainakin omistanut joskus venettä, jolla olette vesiretkiä tehnyt ja tiedätte, että sellaiseenkin kiintyy, koska se ikäänkuin tuntuu toverilta, jonka kanssa on ollut monenlaisissa vaiheissa. Ja voitte siis arvata kuinka paljon enemmän kiintyy hevoseen, jonka kanssa on yhdessä voimiaan ponnistellut sekä hyvän että huonon sään vallitessa, kesän helteessä ja talven pakkasessa.

Kuvailkaa nyt, että te tämän rakkaaksi käyneen kasvattinne kanssa olette velvollinen kahtena päivänä viikossa lähtemään 17 kilometrin päässä olevaan työpaikkaan. Siellä te olette velvollinen ajamaan aamusta iltaan sontaa eräästä suunnattomasta sontasäiliöstä, joka on tukittu niin, ettei virtsa pääse ulos vaan muuttuu sontavelliksi navetasta luodun kuivan sonnan kanssa. Tähän säiliöön teidän on ajaminen hevosenne, joka vajoo mahaan myöten inhottavaan liejuun. Teidän on täyttäminen sontarattaanne mainitulla vellillä, käyttäen siihen mielenne mukaan talikkoa tai lapiota tai ämpäriä, ja työn tehtyänne teidän on piiskaaminen hevosenne ulos tuosta ruumasta; hevosenne tekee yrityksen toisensa jälkeen, se jännittää takajalkansa, se kaatuu polvilleen, taas nousee, taas jännittyy, taas kompastuu pärskyttäen likaa kupeihinsa, selkäänsä ja harjaansa. Illalla on teidän vieminen hevosenne yhteiseen, luvattoman hataraan talliin, jossa hevosenne likasena ja märkänä palelee. Te itse saatte viettää yönne yhteisessä yökortterissa, jota ei koskaan puhdisteta ja jossa senvuoksi on elukoita kaikkia lajia, likaisten vaatteiden haju niin suuri, että ruokaileminen tuntuu peräti mahdottomalta ja ainoastaan

suuri väsymyksenne tekee uneen vaipumisen mahdolliseksi. Likaa ja hajua tässä "taksvärkki-pirtissä" lisää erityisesti se seikka, että se on ainoa paikka, missä on tilaisuudessa sulatella työssä jäätyneitä sontaisia lapioita, talikoita ja saappaita. Voisitteko te tyytyä sellaisiin oloihin?

Sellaiset olivat kuitenkin ne Laukon torpparien "epäkohdat", jotka muodostivat ne ehdot, joiden täytettyä lakko olisi loppunut ja työhön olisi ryhdytty.

Samaisesta "taksvärkki-pirtistä" kertoo lakkolaisten asianajaja, varatuomari E. Nyyssölä seuraavaa:

"Lähdin katsomaan tuota pirttiä itse paikalla. Näkyä, joka siellä kohtasi silmiäni, en nyt tahdo uskoa todeksi. Torpparien kertomus pirtistä ei ollutkaan oikea. He olivat nähtävästi jo vuosikymmenien kuluessa niin tottuneet silmillään sitä katselemaan, etteivät olleet huomanneet sen kaikkia 'puolia' minulle selittää. Mutta minä, joka sen ensi kerran näin, huomasin näkeväni jotain sellaista, jota en ollut ennen nähnyt, enkä edes uneksinutkaan näkeväni. Lattia kyllä oli huoneessa, mutta luudan kanssa, puhumattakaan vedestä, se ei ollut joutunut pitkiin aikoihin, joskopa koskaan, tekemisiin. Kauan ei mieleni kyllä tehnytään sitä penkoa, sillä pelkäsin sitä elävien joukkoa, joka jo sisäänastuttuani säärissäni oli alkanut antaa tietoa olemassaolostaan. Vilkasin ympärilleni. Näin huoneessa sänkyjäkin, oikeita sänkyjä. Katsahdin niihin tarkemmin. Olivat joskus maailmassa nähtävästi olleet kasvavaa puuta, mutta mitä puuta, sitä en osaa sanoa, sillä en meidän metsissä ole nähnyt kasvavan niin mustasyistä puulajia. Mikä tietää, taisivat ollakin jotain ulkomaalaista puulajia, joka ei vedestä valkene. Niiden sisälläkin oli 'täytettä', mutta ei ainakaan riihikuivia pahnoja.

"Tämä pirtti, joka oli Tottijärven kartanossa, oli kuitenkin se parempi pirtti. Toinen, eli Laukon pirtti on vielä kurjemmassa kunnossa, mutta sen sisälle ei minua päästetty".

Laukon torpparivaltakunnassa ollaan siis vielä hyvin kaukana ylellisyyden vaatimuksista. Toistaiseksi olisi tyydytty vaan vähän suurempaan siivouteen siinä kartanon omassa rakennuksessa, jossa se työväkeänsä majotti.

Paitsi näitä muodollisia syitä, jotka muodostivat lakkolaisten varsinaisia vaatimuksia eli ehtoja lakon lopettamiseen nähden, oli tietysti paljon muitakin epäkohtia, jotka vuosikausien aikana olivat painaneet torppareita. Vastoin muutamien lehtien yleisössä levittämää käsitystä, että muka Laukon torpparit ovat varakasta väkeä, ei asianlaita ole lähimainkaan sellainen. Tosin on joku joukossa varakaskin, mutta yleinen vaikutus heidän joukossansa liikkujaan on sellainen, että torpparit ovat Laukossa niinkuin muuallakin köyhää, lii karasituksesta kuihtunutta kansaa. Rasitukset olivat tulleet erittäin sietämättömiksi silloin kun kartanossa oli ryhdytty noihin suuriin metsänmyynteihin, jotka nyt ovat tehneet Laukon ja Tottijärven maat niin aution ja haaskatun näköisiksi.

"Syksyisin, kun syystyöt oli lopetettu, ei torppareita oltu otettu päivätöihin, ennenkuin vasta talvella, jolloin sitten oli pidetty kahdesta kolmeen kuukauteen yhtämittaa metsätöissä. Ensin oli pitänyt kuukauden päivät kaataa massaa ja halkoja; miesten hevospäivät vaihdettiin nimittäin useampiin miespäiviin. Sitten oli alkanut ajo. Sitä oli jatkunut maaliskuulle ja huhtikuullekin. Tavallisesti maaliskuulla, kun oli ollut pitemmän aikaa seisovia ilmoja ja tiet siitä syystä auki, oli kartanon hevoset pantu koetteeksi ajoon. Mitä nämä yhtenä päivänä sitten olivat kerinneet ajaa, sen mukaisesti laskettiin, kuinka paljon torpparien oli kuukausien kuluessa kunakin päivänä umpiteiden takaa pienillä, laihoilla hevosillaan pitänyt keritä ajaa. Heidän ajamansa puut mitattiin. Niitä oli saatu niin ja niin monta syltä. Summa jaettiin nyt kartanon hevosen ajamalla sylimäärällä ja siten saatiin se päivämäärä, jonka torppari 'todellisesti oli ajanut'. Ja näin oli vähennetty kultakin torpparilta vuonna vuotuisenaan miltä 13, miltä 15, jopa muutamilta 20:kin päivää. Tuo on ollut raskasta, kun palkkaamilleen päiväläisille torpparien kuitenkin oli tullut maksaa niin monen päivän palkka kuin hän todellisesti oli ollut työssä. Jospa tuota ja tuon tapaista olisi jatkunut vaan vuoden pari, niin eipä siitä olisi ehkä rettelöä noussut, mutta kun samaa oli kestänyt jo monta vuotta eikä siitä koskaan näkynyt tulevan loppua, niin alkoi se jo tuntua liika raskaalta." Tämä kaikki torpparien omien kertomusten mukaan.

Olisi kuitenkin väärin väittää, että nämä tässä luetellut seikat, niin sietämättömiltä kuin ne syrjäisestä tuntuvatkin, olisivat yksin, ilman muita väliin tulleita asianhaaroja, synnyttäneet nyt kysymyksessä olevaa lakkoa kärsimyksiin tottuneiden torpparien joukossa juuri sinä aikana kun se sitten syntyi. Mies voi kantaa kuormaa, jonka alle hän on nääntymäisillään, hyvinkin kauan, jos hän vaan on varmasti vakuutettu, että se todella on hänen kannettavanansa. Mutta jos minä tulen häntä vastaan ja nimenomaan huomautan hänelle kuorman olevan hänelle raskaan senvuoksi, että hänen takanansa kulkija on sälyttänyt oman kannettavansa hänen kuormansa päälle, silloin vääryyden herännyt tunto tekee kuorman kantamisen heti hänelle ylivoimaiseksi. Ja tuo ei ole ainoastaan jotain mielikuvitusta hänen puoleltaan, vaan vääryyden tunto *todellisuudessa* vaikuttaa sen, että ennen mahdollinen rasitus tulee mahdottomaksi kantaa. Sellainen voima on itsetietoinen vääryyden tunto.

Ajat ovat muuttuneet. Kansan vanha vapauden tunto on herännyt.

Ei vanhoina aikoina maan vuokraajia ollut; ei ollut renkiä, ei piikoja, ei muonamiehiä. Torpat syntyivät siten, että kun Ruotsin laki teki esteitä tai ainakin suuressa määrin vaikeutti maan vapaata jakamista ja osittamista, niin talon perilliset suostuivat tavallisesti keskenään olla jakamatta perintötilojaan laillisessa järjestyksessä, vaan järjestettiin asia niin, että yksi perillisistä rupesi talon nimelliseksi isännäksi ja toiset perilliset hänen torppareikseen, jolloin suoritettavat kruunun ja kirkon verot jaettiin kaikkien kesken tasan. Torppari oli tietysti aivan yhdenveroinen kuin talon nimellinen isäntäkin eikä mitään erotusta arvossa tai oikeuksissa ollut isäntien ja torpparien välillä. Mutta sitten väkiluvun lisääntyessä, kun viljelemätönkin maa sai arvonsa, tulikin maan omistaminen semmoisenaan tulolähteeksi; nimellisestä talon isännästä syntyi "maan omistaja" ja torpparit saivat ruveta maksamaan hänelle erikoista veroa ja saivat kokonaan toisen merkityksen. Syntyi maanomistajien ja maattomien luokka. Ja nyt seuraa jälkimäisten yhä suurempi orjistuminen edellisten alle. Kunnes meidän päivinämme maanomistajat alkavat vierottua ruumiillisesta työstä, hienostua herrasluokaksi, seuraten sitä mallia, minkä heille antavat suurtilalliset kartanomistajat, jotka jo aikoja sitten ovatkin unohtaneet ruumiillisen työn ja eroavat siinä määrässä työväestään, että tuskin tunnustavat olevansa edes samaa ihmisrotua. Mitä enemmän maanomistajaluokka näin irtaantuu ruumiillisesta työstä sitä enemmän sitä työtä täytyy säilyttää maattoman työväestön hartioille, kunnes viimein tullaan liikarasiituksen rajalle, jolloin maan vuokraaja, kadotettuaan kaiken mahdollisuuden lepoon ja siitä seuraavaan henkiseen kehitykseen, alkaa ruumiillisestikin kitua, menee vartaloltaan vääräksi ja tulee epämuodostusten alaiseksi. Tämä liikarasiitus se on luonut sen kömpelön, vääräsäärisen, tylsä-ilmeisen, kaikkea käytöstapaa ja itseluottamusta vailla olevan olennon, jota kaupunkilaiset katupojat osottavat sormellaan ja sanovat "maamoukaksi". Sellaisia tyyppejä ei ollut kyläkunnissa asuvan kansan vanhan vapauden aikana, jonka mahtavista runotuotteista vielä nykyisetkin sukupolvet ylpeilevät.

Ajat ovat muuttuneet. Ja rengeiksi, piioiksi, muonamiehiksi, torppareiksi sorretussa kansan luokassa on herännyt tuulahduksia, jotka osottavat, että entisen vapauden tunto ei ole vielä kokonaan sammuksissa. Maalaisyöväestön tyytymättömyys on kaikista tyytymättömyyksistä vanhin ja painavin. Sen syyt ovat syvimmit ja merkitsevimmät.

Olisipa ollut ihmeellistä elleivät suurlakon ajat olisi juuri tässä maalaisyöväestössämme herättäneet lakon aatetta. Maalainen tulee tosin kaikessa myöhemmin kuin muut, mutta hän tulee sensijaan kaikkein varmemmin, kun hän tulee. Laukon ja muutamien muiden kartanoiden lakot on ainoastaan pieni alku. Nuo asianomaiset lakkotemput, kuten "alas"-huudot, olivat ainoastaan pieniä, tosin myös aivan tarpeettomia muodollisuuksia, joihin sanotaan sosialistien heitä opastaneen.

Me olemme niin tottuneet pitämään jotakin torpparia alemmassa arvossa kuin jotakin paroonia, että meidän mielestämme "alas"-huuto tai lakin päässä pitäminen tai paroonin tieltä väistymättömyys (jotka nyt olivat niitä lakkolaisten syntejä) näyttää aivan huutavalta rikokselta, mikä todella oikeuttaa aatelismiestä loukkaantumaan jopa toimeenpanemaan häätöjäkin. Mutta jos tekee itselleen selväksi, mikä ääretön vääryys kohtaa työtätekevää väestöä siinä, että tältä väestöltä on riistetty se maa, joka heitä työhön kutsuu ja heille sylinsä avaa, niin silloin ei mikään räjähdysaine tunnu kyllin voimakkaalta hävittääkseen tämän vääryyden niin juuria myöten kuin se hävitettävä olisi; ja kaikki nuo alas-huudot tuntuvat vaan vähäpätöisiltä ja perin anteeksiannettavilta mielenilmauksilta. Suureen vuosisataiseen tyytymättömyyteensä ei maalaisyöväestö ole todellakaan mitään opastusta sosialisteilta tarvinnut. Minun nähdäkseni sosialisteja pitäisi vallassaolijain päinvastoin kiittää, he kun juuri ovat johtaneet tuon viimeisen ilmauksen maattoman väestön taistelusta itsetietoiselle passiivisen vastarinnan (aseettomuuden) tielle, sillä ellei sosialismin opit olisi levinneet juuri näihin aikoihin torppari-maailmaan, olisivat torpparit aikaa sitten ilmi kapinassa. Sosialismin opit ovat meillä olleet sinä ukkosenjohdattimena, joka on epämääräiseen tulevaisuuteen siirtänyt vallankumousuhkan, mikä oli maaköyhälistön keskuudesta jo nousemassa. Naapurimaassamme, Venäjällä, erittäinkin Tuulan, Orlovskin ja Kurskin lääneissä, eli Venäjän varsinaisissa maanviljelyspiireissä, ovat yöjunat alituksen valaistuksen alaisina. Lakkaamatta pitkin matkaa, milloin toiselta milloin toiselta puolen näkyy vaunun ikkunoista loimottavia tulipaloja: tilanhaltijain talot palavat. Yöjuna ei pääse hetkeksikään näiden kaameain valonheittäjän piiristä.

Mutta Laukon läänissä ei ole yhtäkään poliisia sormenpäälläkään kosketettu, ei yksikään salalaukaus ole kuulunut miltään metsänkukulmalta, eikä yksikään murhapolton liekki ole vielä leimahtanut.

Meillä moititaan Laukon torppareita lain halveksimisesta sen perustuksella, että he tekivät lakon. Mutta itse asiassa on luottamus samain torpparien lainkuuliaisuuteen juuri heidän nykyisen sosialisminsa vuoksi tullut niin suureksi, ettei kukaan vallassaolijoista tule ajatelleeksikaan sellaisia mahdollisuuksia kuin naapurimaassamme tapahtuvia. Rohkeasti jännitetään äärimmilleen tuon lainkuuliaisen kansan passiivisen aseettomuuden päätöstä. Koko tuo suurilukuinen väkijoukko näyttää jo olevan hallittu parilla poliisilla, jotka hyräillen kiertelevät metsiä ja ilkkuen jakelevat käskyjäänsä.

Eihän torppariemme tyytymättömyys ole sosialistien herättämä. Ennenkuin sosialismin opit olivat maahamme tulleet, olivat torpparit alkaneet kokoontua joukkoihin, ja panivat toimeen uhkaavia

lähetystöjä. Kaikkein järkyttävimmät hyökkäykset yhteiskuntaa vastaan etsivät ja löysivät aina kannatusta tämän maalaisköyhälistön tyytymättömyydessä. Mutta nyt he ovat passiivisia, ja se tapahtuu siksi, että he vuosisatoja turhaan odottettuansa ja väkivaltaisuuksien ollessa jo puhkeamaisillaan ovat vieläkin kerran ruvenneet odottamaan — tällä kertaa sosialismilta ja sen uudelta eduskunnalta.

Ihminen ja luonto.

Sen ihmeellisen vuoren huipulta katsellessa ensimmäinen tunne, ensimmäinen ajatus oli, että niinkuin päivän valo paistaa jokaiselle erotuksetta niin maa lupaa erotuksetta ravintoaan jokaiselle, joka työtä tehdä tahtoo. Maa on kaikkien ihmisten yhteinen ravitsija, ja jos puutetta sittenkin ihmisten keskuudessa syntyy, niin ei sitä synny senvuoksi että maa ei voisikaan lupaustansa pitää, vaan senvuoksi että ihmiset ovat anastaneet maan ravintolähteet yksityiseksi omaisuudekseen, joten maattomat ovat estetyt välittömästä työstä leipänsä hankkimiseksi ja ovat sensijaan pakotetut elättämään itseänsä työvoimansa myymisellä nälkäpalkasta. Mutta tuo tunne että maa on oikeastaan ihmisten yhteistä perua, johon on oikeus ainoastaan sillä, ken sitä viljelee, ja että siis viljelemättömän maan omistajana ei voi olla kukaan yksityinen, se tunne käy esiin yhtä selvänä myös katsottuna sisältä päin, ihmisen ja luonnon väliseen suhteeseen.

Ihmisen ja luonnon välillä on olemassa suhde, joka on sisempänä, syvempänä, lujempänä, ylempänä kaikkia tekosuhteita yhteiskunnallisessa ja valtiollisessa elämässä. Ihmisen suhde luontoon on välittömän tuntemuksen suhde, niinkuin suhde sielun ja jumalallisen hengen välillä, niinkuin sanatton suhde ikiystävysten välillä.

On paljon ihmisiä, jotka luonnon helmasta iäksi irtautuneina, kaupunkeihin, tehtaihin sullottuina ovat tämän pyhän suhteen unohtaneet. Kuitenkin kaupunkilaisistakin ne, joilla on tilaisuus kesäisin maalle muuttamaan, osottavat suurta elpymistä, elämänilon palausta, kun pääsevät ajaksikin takasin luonnon välittömään yhteyteen. Kaupunkilaisiin saleihinsa he hankkivat ruukkukasveja, maisemamaalauksia, häkkilintuja ja muuta sellaista ylläpitämään edes muistoa heidän alkuperäisestä yhteydestänsä luonnon kanssa.

Mutta juurevimpana, eheimpänä, lujimpana pysyy yhteys luonnon kanssa siinä ihmisessä, joka ikänsä kaiken on omilla ruumiinvoimillaan tämän maaemon pintaa viljellyt. Hän kasvaa ikäänkuin yhteen luonnon kanssa. Kun auer väräjä keväisen päivän paahteessa ja lämminnyt maa kuohkeana murentuu hänen sahransa tieltä, niin huokuu multa häntä itseänsä. Häntä itseänsä huokuu kotoinen havumetsä, jossa talviset hongan lastut ovat hänen piiluamisensa jäliltä kanervikkoon sulaneet. Häntä itseänsä huokuu kevään koko uhkuva elämä, niinkuin hänen lastensa pilpatus tanhuviita ja poluilta. Se luonto, mikä hänen ympärillensä on, kaikkialla yhtyy muistoihin hänen kättensä töistä, peratut pellot, kaskiahot, perunakuopat, tiet, ojat, harmaa mökki, navetta olkikattoinensa. Tunto, että tämä luonto tuottaa välittömän hedelmän hänen ponnistuksillensa, että se kasvattaa hänen kynnöistänsä ja kylvöistänsä leivän, se se niin erottamattomasti kiinnittää hänet viljelemäänsä maahan ja asumaansa kotoon.

Tosin voi kaupunkilainenkin tai maakartanon herrasisäntä, jonka omat ruumiilliset voimat eivät koskaan tule välittömään tekemiseen mullan, kivien, honkien ja kaikenkaltaisten luonnonvoimien kanssa, olla kotoonsa kiintynyt, ja jos esimerkiksi valtiovalta lähettää hänen luokseen santarmit kotitarkastuksille ja häättää hänet kotoaan, niin se loukkaa koko hänen olentoansa, ikiajoiksi haavottaa häntä ja tuntuu hänestä pahimmalta mitä hänelle suinkin voidaan tehdä. Mutta vielä tuhat kertaa kiinteämmin on maahansa sitoutunut se, joka on omin ruumiillisin voimin luonut sen rakennuksen, jossa asuu, sen halkopinon, josta ottaa lämpimänsä, sen pellon, josta saa leipänsä. Hänen kotinsa ei ole ainoastaan muutama huone, vaan koko se luonto, johon hänen ruumiillisten ponnistustensa näkyvät tulokset ovat ikiajoiksi sulautuneet.

Sanalla sanoen: maata omin voimin viljelevän ihmisen suhde luontoon on itsenäinen suhde, joka sisimmässä itsessään ei tunne mitään alistumista joidenkin ulkopuolisten inhimillisten asetusten alaiseksi. Maan viljelemisen ja asumisen oikeus toisin sanoin ei häneen nähden voi olla muiden ihmisten hänelle antama, vaan hän aina käsittää sen omaksi syntyperäiseksi oikeudekseen. Maa itse tarjoutuu, antautuu hänen kättensä työlle. Työntekijälle maa kasvaa, eikä tunne välillä ketään kolmatta, joka sitä omistaisi siihen työtä tekemättä.

Sentähden, jos viljelemättömän maan ollessa anastettuna yksityiseen omistukseen maattoman täytyy maanomistajalta *vuokrata* maata, sitä viljelläkseen, niin tämä puhtaasti muodollinen seikka ei lainkaan muuta maaemon suhdetta työntekijäänsä ja työntekijän suhdetta maaemoon. Niinkuin ennenkin maa antaa työntekijälle saman sadon hänen työnsä palkaksi, ja niinkuin ennenkin työntekijä tuntee maaemon omakseen ja suhteensa siihen itsenäiseksi. Kaikki kontrahdit ja paperipykälät, joilla hän

pakosta sitoutuu antamaan puolet työnsä tuloksista jollekin syrjäiselle ja suostuu kaikkiin tämän vaatimuksiin, ne tuntuvat hänestä oleettomilta ihmispahuuden keksinnöiltä, joita hän ei voi välttää, mutta hänen ja maan väliseen suhteeseen niillä ei ole mitään vaikutusta.

Tätä seikkaa ei voi koskaan täysin käsittää se, joka ei omin voimin tee maatyötä. Tosin voi moni maalainen herrasmies rakastaa kotikartanoansa ja ymmärtää mitä on ihmisen itsenäinen suhde luontoon. Mutta hän ei voi ymmärtää, että torpparilla voisi tai saisikaan olla samallinen suhde siihen maahan, jota hän ainoastaan vuokraa. Ja kumminkin on torpparilla vielä paljon, paljon voimakkaampi ja itsenäisempi suhde maahan, sillä hän on *työllänsä* siihen liittynyt. Jos maanomistaja sen täysin käsittäisi, niin en luule, että niin julmaa ihmistä olisi, joka tuleentuvan viljan riistäisi kylväjältä ja kotihäätöön turvautuisi.

Tahtovatko siis torpparit päästä verottomiksi, tai tahtovatko he kenties verona maksaa ainoastaan sen, minkä itsenäinen talonomistaja kruunulle maksaa.

Ei. Torpparit eivät tahdo päästä verottomiksi ja he ovat aina valmiit maksamaan veroina enemmän kuin maksavat ne, joilla on ollut rahaa ostaa itselleen itsenäinen talo. Ainoa, mitä torpparit tahtovat ja ovat aina tahtoneet, on, etteivät he riippuisi yksityisestä, personallisesta mielivallasta. He maksavat kuinka suuria veroja tahansa, kunhan saavat maksaa ne "kruunulle." He tahtovat, ettei heidän ja maaemmon välisen itsenäisen suhteen yläpuolella olisi mitään ihmispersonaa, joka sanoisi omakseen sitä maata, jota he viljelevät ja asuvat. He tahtovat, ettei heidän verojansa ja viljelysaikaansa määräisi personallinen mielivalta, vaan se sama yleinen "kruunu", joka tilallistenkin verot määrää. He tahtovat vapaaksi häätöuhkasta, joka kuten Damokleen miekka hiuskarvasta riippuu heidän päänsä yläpuolella ja tarvelee heidän elämänilonsa. He tahtovat myös, että heidän lastensa kohtalo ei olisi personallisen maanomistajan vallassa, vaan että lapsille periytyisi oikeus kotimaansa viljelemiseen.

Nämä vaatimukset eivät tosin ole toteutettavissa enemmällä eikä vähemmällä kuin vuokramaitten ja viljelemättömien alueiden siirtämisellä yksityisten omistuksesta valtion omiksi, eli äärimmäisesti oikeastaan kaiken yksityisen maanomistuksen lakkauttamisella; mutta nämä ovat kuitenkin ne vaatimukset, joiden on ennen tai myöhemmin luonnon pakosta toteutuminen, — verisenkö vallankumouksen vai aatteellisen selvityksen kautta, se riippuu meistä.

Tässä on torppariasian ydin.

Maakysymyksen ratkaisu on todellista ratkaisua ainoastaan mikäli se tähän suuntaan tähtää.

Maakysymyksestä meillä ja muualla.

Että maakysymyksen merkitys meilläkin, kuten kaikkialla, on tullut polttopisteeseensä, näkyy siitä, että se uuden eduskunnan ensimmäisissä istunnoissa heti on saavuttanut tärkeimmän kysymyksen sijan.

Tosin ei puutu epäilijöitä, jotka väittävät koko tuon kysymyksen saaneen eduskunnassa näin suuren merkityksen ainoastaan senvuoksi, että maaton maalaisväestö, eli rengit, piiat, muonamiehet, torpparit, muodostavat suuren valitsijain enemmistön, joiden ääniä täytyy onkia oikeilla multalieroilla eikä millään keveän ilman perhosilla. Mutta tällainen puhe on kaikissa tapauksissa ainoastaan osaksi totta. Maakysymys on etualalla senvuoksi, että se on kaikkien yhteiskunnallisten kysymysten pohjakysymys, — että se on ainoastaan toinen nimitys työväen kysymykselle, että ilman sen ratkaisua koko työväen kysymys jää ratkaisua vaille.

Maakysymyksestä ovat juuri ehdotukset maavuokraolojen saattamisesta uudelle pohjalle astuneet etualalle, toisin sanoen torpparikysymys eli maattoman maalaisväestön asema.

Ehdotukset parannuksiksi maattoman väestön asemassa voidaan jakaa kahteen suureen luokkaan: maanomistajapuolueiden tekemät ehdotukset ja köyhälistöpuolueen tekemät ehdotukset.

Omituista on, että kummankinpuoliset ehdotukset perustuvat yksityisen omistusoikeuden säilyttämiseen. Erittäin omituista se ei ole maanomistajapuolueihin nähden, sillä tuskin muuta siltä taholta voi odottaakaan. Mutta omituisempaa se on sosialistipuolueeseen nähden. Tällä seikalla on pääasiassa seuraava syy:

Sosialismi syntyi ja sai kasvuvoimansa alkujaan heränneestä ihannevaltion aatteesta ja uskosta mahdollisuuteen sitä toteuttaa. Tämä ihannevaltio sisältää, että maa ja kaikki tuotantovälineet joutuisivat valtion omaksi. Tämmöisen ihannevaltion toteuttamista varten sosialistit arvelivat ennen kaikkea tarvitsevansa valtiollista valtaa, ja näin on valtakysymys luonnollisesti astunut etualalle, jopa siihen määrään, että puheet ihannevaltiosta ovat joutuneet muodista pois ja täyden miehen nimeä

saattaa kantaa ainoastaan se, joka "lapsellisuuksia" höpsemättä ja "utopioihin" uskomatta osasi tarmokkaasti tuota aineellista valtakysymystä ajaa. Tämän taistelun ohella sosialismi ajaa puolittaisia eli niisanottuja paikkausparannuksia yhteiskunnallisissa oloissa senvuoksi, että kansan joukkoja ei voi pitää ajan pitkään pelkässä odotuksessa. Niinpä on maakysymyksenkin laita. Sosialistisessa ihannevaltiossa maa on kyllä valtion oma, eikä mitään yksityistä maanomistusoikeutta ole. Mutta ennenkuin tähän ihanteeseen päästään, täytyy turvautua paikkausparannuksiin. Ja niin on käynyt, että sosialistienkin taholta tehdyt ehdotukset säilyttävät yksityisen maanomistusoikeuden, koettaen vaan saada aikaan vuokraoloissa niin suuria lievennyksiä, kuin mahdollista.

Kuitenkin on maanomistajien ja köyhälistön ehdotuksilla suuri oleellinen erokin.

Maanomistajien ehdottama torpparilaki, joka suurella vapaamielisyydellään on niin hämmästyttänyt maailmaa, voi näet olla maanomistajille aivan vaaraton, vaikkapa se olisi vieläkin vapaamielisempi. Voittaisiin säätää muutta mutkitta vaikkapa sellainenkin laki, että torppari on täydelleen isännän veroinen, jopa että torpat eivät saa olla muuta kuin perintötorppia, eikä se laki sittenkään maanomistajia vahingoittaisi. Sillä seuraus olisi vaan se, että koko torpparilaitos häviäisi ja lakia ei lainkaan voisi ketään kohtaan soveluttaa. Voimme ajatella esimerkiksi, että maanomistajat jättäisivät torppariensa hallussa olleet erämaat yksinkertaisesti viljelemättä (hävittäisivät torpat), ja käyttäisivät tämän kautta äärimmilleen halvistunutta työvoimaa omien kotitilustensa viljelemiseen renkien avulla. Ehdotus pakkolunastuslaista, eli torpparien oikeudesta, siinä tapauksessa että torppaa ajetaan hävittää, lunastaa se omakseen, lienee tuskin tosi mielessä ehdotettu. Sitäpaitsi se auttaa ainoastaan sellaisia torppareita, joilla on varaa ostaa itselleen maatila, ja sellaiset torpparit kuuluvat oikeastaan koko torpparikysymyksen ulkopuolelle. Oivaltaen tämän suuren ja ratkaisevan puutteen maanomistajapuolueiden ehdotuksissa, mikä voisi koko kysymyksen viedä harhaan, ehdottavat sosialistit oman torpparilakinsa ohella toisen määräyksen, nimittäin viljelyspakon. Tarkotus on sanoa maanomistajalle: sinun *täytyy* viljellä erämaitasi.

Tässä yhteydessä en tahdo ruveta tätä ehdotusta yksityiskohtaisesti arvostelemaan. Se on kaikissa tapauksissa rehellisesti tarkotettu. Sosialistit kuitenkin itse myöntävät, että sekin on ainoastaan paikkausparannus. Se yhä edelleen jättää yksityisen maanomistusoikeuden voimaansa, ja siinä on senkin heikkous. Ellei mennä asian ytimeen, yksityisen maanomistusoikeuden lakkauttamiseen, voivat maanomistajat *aina* tehdä tyhjäksi kaikki paikkausparaunuspuuhut. Me kuvailemme tietysti näin etukäteen, että kun laki käskee maanomistajaa viljelemään erämaita, niin hän tietysti ei voi tehdä muuta kuin panna torpparit korpeen ja suostua kaikkiin torpparilain määräyksiin elinkautisista ja perinnöllisistä vuokraoikeuksista. Otaksukaamme nyt, että kartano olisi lain kautta *pakotettu* edelleen viljelemään torpparien hallussa olleita maita. Sellaisessa asemassa on kaikkein luonnollisin selvitys heidän kannaltaan se, että he yhdistävät entiset torpanmaansa useiksi puoli-itseenäisiksi taloiksi, joita hoitavat ja viljelyttävät voutien ja renkien avulla. Tiedänkin muutaman ison kartanon, missä tämänsuuntaisiin alustaviin toimiin jo on ryhdytty, eikä edes vielä vastaisen viljelyspakon pelossa, vaan yleensä vaan vastenmielisyydestä vuokralaitokseen, joka alkaa saada maanomistajalle epäedullisen käänteen. Ja, ellen erehdy, ennustanevat Laukonkin mailla viime aikoina ahkeraan liikkuneet maamittarit jotakin samantapaista.

Voi tosin sanoa, että "taktilliselta" kannalta tällainen seuraus viljelyspakkolaista, nimittäin torpparien muuttuminen rengeiksi, vaikkei sosialistein suoraan tarkottamaankaan, kuitenkin ei olisi sosialismille haitaksi, koska se kasvattaisi rautaisen palkkalain alaista maaköyhälistöä, joka paremmin kuin nykyinen torppariaines olisi taipuisa liittymään yhteisvoimaksi sosialidemokratian kanssa. Saattaa niin olla. Mutta aivan epäilemätöntä on, että moinen asian käänne olisi jyrkässä ristiriidassa maalaisköyhälistön ydinpyrintöjen kanssa. Maahan käsiksi pääseminen on maalaisköyhälistölle niin tärkeä, ettei se sen saamisen mahdollisuuksia, jotka *nyt* tarjoutuvat, voi vaihtaa ihanimpiinkaan tulevaisuuden valtioihin. Sillä maalaisköyhälistö ei yleensä pyydä nykyisyydeltä eikä tulevaisuudelta mitään muuta kuin saada *vuokrata* maata. Ja sen ainoa todellinen parannusvaatimus on, ettei se tarvitsisi vuokrata yksityiseltä maanomistajalta vaan valtiolta, jolloin se pääsee personallisen mielivallan orjuudesta.

Eikö siis maalaisköyhälistö tahdokaan päästä "omistamaan" maata? Ei. He eivät tahdo velkaantua olemalla pakotetut lunastamaan jotain palstatiloja omikseen. Juuri sitä ainoata he pitävätkin tosi parannuksena, että he voisivat päästä maahan käsiksi omistamatta kapitaalia tai tarvitsematta tehdä velkaa.

Torpparit ovat tosin siellä täällä ympäri maata ruvenneet lunastamaan itselleen palstatiloja valtion välityksellä yhteisesti ostamistaan maataloista. Mutta nämä ovat yksityisiä tapauksia, jotka eivät suinkaan ilmaise maalaisköyhälistön yleistä mieltä. Varakkaammat maanvuokraajat, jotka eivät tarvitse velkaantumista pelätä, eivät suinkaan muodosta maalaisköyhälistöä, vaan siihen kuuluvat valtavana enemmistönä rengit, muonamiehet, kapitaalitomat torpparit ja mäkitupalaiset. Tämä kansanluokka, vaikkei se ole yleensä selvillä yhteiskunnallisista kysymyksistä, ymmärtää maakysymyksen perinpohjin.

Se katsoo suurella epäluulolla "herrain" pyrintöjä tehdä väkisinkin heistä itsenäisiä pikku maanomistajia. Heistä näyttää, että suurtilain omistajat, jotka nyt saavat maatiloistaan valtion välityksellä hyviä hintoja, vetäytyvät ainoastaan ajaksi niinkuin hämähäkit keskelle verkkoansa odottamaan, anastaakseen ajan tultua pakkohuutokaupalla ja polkuhinnoista velkaantuneilta torppareilta entiset maansa takasin. He vainuavat myös, että jos tällaisen talouden kautta valtion raha-asiat menevät rappiolle, niin tyhjentyneet rahakammiot joutuvat viime tingassa juuri heidän uudelleen täytettäväksi.

Kaikessa tässä epäluulossa voi olla hyvin paljon perää ja mitä enemmän siihen syventyy, sitä enemmän perää siinä huomaa olevan.

Maakysymystä *ei voida* ratkaista pysymällä kiinni yksityisen maanomistuksen periaatteessa.

Niinkuin entistä orjuutta ei voitu poistaa parannuksilla orjain asemassa, vaan ainoastaan vapauttamalla orjat, niin ei maakysymystäkään voida ratkaista säilyttämällä yksityistä maanomistusta ja parantamalla ainoastaan vuokraoloja, vaan ainoastaan vapauttamalla maa yksityisestä omistusoikeudesta.

Niiden ulkopuolella meidän maatumme ilmenneiden ehdotusten joukossa, jotka tulevaisuuden valtiota odottamatta eivät aristele perustaa parannussuunnitelmaansa yksityisen maanomistusoikeuden lakkauttamiseen, on Henry Georgen ehdotus minun käsittääkseni sekä älykkyytensä, perinpohjaisuutensa että ihmeellisen kohtuutensa puolesta paras.

"Omistusoikeus — sanoo Henry George eräessä kirjassaan — ei perustu inhimillisiin, vaan luonnon omiin lakeihin, eli toisin sanoen, Jumalan lakeihin. Omistusoikeuden pyhyys on ilman muuta selvä jokaiselle eikä sitä vastaan voi mitään sanoa. Sitä vastaan rikkominen, tapahtuipa se yksityisen tai kokonaisen kansan puolelta, ansaitsee aina varkauden nimeä. Ihminen, joka kalastaa, kasvattaa omenapuuta, elättää vasikkaa, rakentaa taloa, konetta, ompelee pukua tai piirustaa kuvaa, ansaitsee työllään yksinomaisen omistusoikeuden näihin työnsä tuotteisiin; hänellä on täysi oikeus lahjoittaa, myydä tai testamentata niitä. Koska me emme ole luoneet maata, vaan se esiintyy ainoastaan ajallisena asuinpaikkana vaihtuville ihmissukupolville, niin että jokaisella maan päälle tulevalla ihmisellä on maahan elinaikansa yhtäläinen oikeus, niin on selvä, ettei kellään voi olla mitään *yksinomaista* omistusoikeutta maahan, ja että *kaikkien* ihmisten oikeudet siihen ovat tunnustettavat yhdenveroisiksi ja luovuttamattomiksi. Jokaisen ihmisen oikeutta johonkin maahan rajottaa tietysti kaikkien toisten yhtäläinen oikeus samaan maahan. Näin ollen täytyy sen ihmisen, joka pitää hallussaan jotain maapalaa, maksaa yhteiskunnalle korvausta siitä etuoikeudestaan, että hän saa *yksin* pitää hallussaan tätä maapalaa.

"Kun verotamme rakennuksia, viljapeltoja, talouksesineitä, säästettyä rahaa tai muuta sellaista rikkautta, niin silloin riistämme yhteiskunnan jäseniltä sitä, mikä oikeuden mukaan on pidettävä heidän omaisuutenaan — me loukkaamme omistusoikeutta ja lain nimessä harjotamme ryöstöä. Mutta jos verotamme maaperän arvoa, niin silloin otamme yhteiskunnan jäseniltä sellaista, mikä ei ole heidän omaansa, vaan kuuluu yhteiskunnalle, ja mitä ei voi antaa jollekin yksityiselle ilman vahinkoa muille yhteiskunnan jäsenille. Näin ollen me loukkaamme oikeamielisyyden lakia, jos verotamme työtä ja sen tuotteita, ja me loukkaamme oikeamielisyyden lakia myös silloin kun *emme* verota maaperän arvoa. Sentähden ehdotamme, että kaikki verot poistettaisiin paitsi maaperän arvoa kohtaavat verot.

"Se mitä me ehdotamme ei ole mikään kiinteistövero, sillä kiinteistöön luetaan myös rakennukset ja maahan pantu työ; ei se ole myöskään mitään maaveroa, sillä emme me tarkota että maa yleensä verotettaisiin, vaan ainoastaan se maaperän hinta, joka ei riipu maan päälle tehdyistä laitoksista eikä parannuksista, vaan ainoastaan luonnon eduista, väestön kasvamisesta ja yhteiskunnan edistyksestä.

"Tämän yhden maaperää kohtaavan veron käytäntöön ottamisesta täytyy olla tällaisia seurauksia:

"I. Tämä vero vapauttaa meidät veronkantaja-armeijasta ja muista virkamiehistä, jotka ovat välttämättömät nykyisten verojen kokoomista varten, sekä tuottaa välittömästi valtiolle suuremman osan kaikesta siitä mitä veroilla yleensä kansalta otetaan; hallituskoneisto tulee sitäpaitsi sen kautta yksinkertaisemmaksi ja halvemmaksi jopa rehellisemmäksi. Sillä se vapauttaa meidät niistä veroista, jotka ehdottomastikin johtavat petoksiin, väärin valoihin, kavalluksiin, ja lahjomuksiin. Maa on nimittäin kaikinensa näköisellä eikä sitä mitenkään voi salata; maan hintaa käy määrääminen helpommin kuin minkään muun hintaa, senpä vuoksi saattaa ehdottamaamme veroakin koota kaikkein vähimmillä kulungeilla ja vähimmin yhteiskunnallista rehellisyyttä vahingoittaen.

"II. Se on tavattomassa määrässä lisäävä kaikkea tuotantoa, poistamalla nykyisten verojen painavaa vaikutusta työhön ja säästäväisyyteen; se tekee maan helpommin saatavaksi niille, jotka tahtovat sitä hyväkseen käyttää, sillä se on tekevä vaikeammaksi arvokkaan maan pitämistä hallussa, ellei sitä itse

käytä hyväkseen vaan ainoastaan odottaa vastaista hinnan nousua. Työn tuotteiden verottaminen yhdeltä puolen ja maaperän arvon vapauttaminen verosta toiselta puolen, johtaa vääryyksiin varallisuuden jakautumisessa; varallisuus keskittyy muutamien harvain käsiin muodostaen suuria omaisuuksia sillä aikaa kuin joukko köyhtymistään köyhtyy. Tämä varallisuuden väärä jakautuminen johtaa yhdeltä puolen laiskan ja tuhlaavaisen ihmisluokan syntymiseen, koska he ovat liian rikkaita, ja toiselta puolen niinikään laiskan ja tuhlaavaisen ihmisluokan syntymiseen, koska he ovat liian köyhiä, ja niin ollen se suuressa määrin vähentää tuotantoa. Väärä varallisuuden jakautuminen luopi yhdeltä puolen kauheita miljoonanomistajia ja toiselta puolen kulkureita ja kerjäläisiä, se synnyttää varkaita, huijareita, yhteiskunnallisia parasitteja kaikkea lajia, ja vaatii samalla suunnattomia summia ja äärettömiä voimia järjestysmiesten, poliisien, oikeuksien, vankilain ja muiden varokeinojen ylläpitämiseksi yhteiskunnallisen turvallisuuden nimessä.

"Siinä ne syyt, joiden nojalla me pidämme yhtä ainoata maaperäveroa pelastavana toimenpiteenä. Emme kuvaile, että moinen vero muuttaisi ihmisluonnetta, sitä ei voi aikaansaada muuten kuin kukin itseensä nähden; mutta se luopi olosuhteita, joiden vallitessa ihmisluonne on kehittävä kaikkea parasta sen sijaan kuin se nyt kehittää kaikkea pahinta. Se on aikaansaava niin suuren lisäannoksen varallisuuden tuotannossa, ettemme sitä nyt pysty vielä aavistamaan. Se on ennen kaikkea tekevä oikeutta varallisuuden jakautumisessa. Se on hävittävä sellaisen köyhyyden, johon ihminen ei ole itse vikapää. Se on hävittävä myös tuon ihmisluonnetta turmelevan voitonhimon. Se on antava ihmisille ainakin mahdollisuuden olla sellaisina oikeamielisinä, järkevinä ja hyvinä ihmisinä, jommoisina he tahtoisivat olla."

Niille lukijoille, joiden on vaikea ymmärtää ylläolevaa Henry Georgen omasta kirjasta otettua esitystä, olkoon tässä vielä yksinkertaisemmalla kuvauksella asia selvitetty:

Kuvaillaa koko valtion asemesta vaan jotain oman kotiseutunne paikkakuntaa. Kuvaillkaamme, että tällä paikkakunnalla, niinkuin useimmasti onkin, maa on jakautunut ihmisten välillä seuraavasti: Suurimman alan omistaa rikas, enimmäkseen ulkomailla oleskeleva kartanon herra; pienempiä aloja omistavat tilalliset, jotka itse hoitavat maataloutta; enemmistön paikkakunnan asukkaista muodostaa maattomien joukko, jotka ovat kartanon tai tilallisten renkeinä ja piikoina, ja vihdoin on jonkun verran myös hyryillä asuvia käsityöläisiä ja muuta työväkeä, joka elää päiväpalkoilla. Otaksukaamme nyt, että kaikki tämän paikkakunnan asukkaat tulisivat siihen vakaumukseen, että maan pitää olla yhteistä ja päättäisivät käyttää maata tämän vakaumuksensa mukaisesti.

Kuinka heidän olisi menetteleminen?

Otaa maa niiltä, jotka sitä pitävät hallussaan ja antaa jokaisen käytettäväksi sen mukaan mikä pala kutakin enin miellyttää, olisi mahdotonta, koska ilmaantuisi monta halukasta samalle maapalalle ja niin syntyisi loppumattomia riitoja. Yhtyminen yhdeksi viljelyskunnaksi niin että kynnettäisiin, kylvettäisiin, korjattaisiin yhteisesti ja sitten vasta sato jaettaisiin, on myöskin sopimatonta, sillä toisella on auroja, hevosia, ajokaluja, toisella ei ole, ja sitäpaitsi muutamat asukkaista eivät osaa eivätkä edes jaksakaan tehdä maatyötä. Jakaa maa sellaisiin osuuksiin, jotka laatunsa puolesta ovat keskenään yhdenveroisia on hyvin vaikeata. Erilaatuista ja -arvoista maata ei voi jakaa niin että jokaiselle tulisi osaa sekä parhaasta että keskinkertaisesta ja huonosta maasta ja vielä pelto-, niitty- ja metsämaasta. Siten syntyisi liian paljon osia. Sitäpaitsi moinen jakelu on vaarallinen sen puolesta, että maatyöhön haluttomat tai kovassa puutteessa olevat ihmiset tulisivat luovuttamaan maansa rahasta rikkaammille ja niin syntyisi jälleen suurtilallisia.

Paikkakunnan asukkaat päättävät siis jättää maat olemaan niiden hallussa, joilla ne nyt ovat, mutta velvottavat omistajia maksamaan yhteiseen kassaan rahaa sen mukaan kuinka paljon ja kuinka edullisessa paikassa kullakin maata on hallussaan, ja myös sen mukaan minkä laatuista itse maaperä on, siihen pantuja töitä ja parannuksia lukuunottamatta, ja näin karttuneet rahat sitten jaetaan paikkakuntalaisten kesken tasan.

Koska sellainen rahain kokoominen ja sitten taas jakaminen tasan jokaiselle asukkaalle tuottaa vaikeuksia, ja kun kuitenkin kaikki asukkaat maksavat rahaa yleisiin tarpeisiin, kuten kouluihin, paloruiskuihin, teiden ja siltain rakennukseen ja kunnossapitoon ja näitä rahoja on aina niukalta kunnallisessa varastossa, niin asukkaat päättävät olla jakamatta noita rahoja ja käyttää niitä suoraan yleisiin tarpeisiin.

Näin nyt siis jokainen saa maksaa yhteisiin tarpeisiin meneviä varoja sen mukaan kuinka paljon, missä ja millaista maata hänellä on hallussaan.

Mihin asemaan kukin paikkakunnan asukkaista siis tulee, sittenkuin asiat ovat tällä tavalla järjestetyt?

Ensiksikin: se rikas maanomistaja, joka enimmänsä aikansa oleskelee ulkomailla ja jolla on suuria

viljelemättömiä aloja hallussaan, tietysti heti huomaa epäedulliseksi pitää hallussaan viljelemätöntä maata, jota hän on tähän asti saanut pitää verosta niin hyvin kuin kokonaan vapaana. Nyt ei enää kannata pitää hallussaan viljelemätöntä maata, koska siitä saa maksaa aivan saman veron kuin viljellystäkin. Syntyy siis viljelyspakko. Hänen täytyy joko viljellä erämaitaan taikka luopua niistä. Sellainen viljelyspakko on luonnollinen, eikä mikään keinoteltu.

Toiseksi: mihin asemaan tulevat tilalliset, joilla on paljon viljeltyä maata mutta vähän viljelemätöntä? Heidän asemansa pysyisi muuten verojen puolesta jotenkin ennallaan. Mutta kun maattoman väestön asema parantuisi, niin sen seurauksena olisi vieraiden työvoimien kallistuminen, ja silloin tilalliset näkisivät parhaaksi supistaa maa-alueitansa ja viljellä pienempiä aloja väkiperäisemmin, jolloin he pääsisivät myös entistä pienemmillä veroilla.

Kolmanneksi vihdoin: mistä syystä maattoman väestön tila parantuisi? Se parantuisi sen vuoksi, että saisi haltuunsa ne maat, jotka suurtilallinen ja keskinkertainen tilallinen olivat jättäneet. Maan saanti olisi sitäkin runsaampi, koska suurtilalliset luultavasti kokonaan luopuisivat maan omistuksesta, ja sen he tekisivät senvuoksi, että kukaan ei rupeisi entisillä ehdoilla yksityiseltä maata vuokraamaan, kun olisi saatavana maata ainoastaan veroa vastaan *yhteiskunnalle*. Itse asiassa kaikki maan hallussa pitäminen kadottaisi omistusoikeuden luonteen ja muuttuisi vuokraoikeudeksi, jossa vuokran antajana esiintyisi yhteiskunta eikä enää persoonallinen mielivalta, eli kävisi juuri niinkuin torppari- ja muu maaton väestö on aina haaveksinut.

Mitä siis nyt olisi tehtävä yleensä ja mitä Laukon lakkolaisiin nähden erittäin?

Tietysti voi Henry Georgen ehdotusta vastaan muistuttaa samaa kuin kaikkia muitakin, nimittäin, että se kyllä olisi hyvä, jos vaan olisi mahdollisuuksia saada se toteutetuksi. Ja totta onkin, että asia näyttäisi epätoivoiselta, jos pitäisi odottaa milloin maata ja muita luonnonrikkauksia anastaneet luokat siihen suostuisivat. Sillä, kuten alussa huomautimme varallisuuden epätasainen jakautuminen perustuu tähän anastukseen. Jos siis rikkaat suostuisivat toteuttamaan Henry Georgen ehdotusta yhtenäisestä maa-arvoverosta, niin he sillä suostuisivat luopumaan valta-asemastaan. Mutta kaikki sotajoukot, kaikki tykistöt, kuularuiskut, linnotukset, pansarilaiivat ovat olemassa juuri suojellakseen tuota ravintolähteiden yksinomaista anastusta; voipipa sanoa, ettei sotalaitoksen ylläpitämisestä mikään kansa voi päästä niinkauvan kuin sen yhteiskuntarakennus perustuu maaperän yksityiseen omistamisoikeuteen. Näemme jokapäivä esimerkkiä siitä, kuinka äärettömän tärkeänä valtuudet juuri tätä ravintolähteiden omistusoikeutta pitävät, he kun ovat valmiit mestauttamaan tai tyrmiin heittämään puolet yhteiskuntaa, entiset ystävänsä, parhaat neronsa, kaikki, mikä kansassa on jaloa ja vapautta rakastavaa, jos vaan hienoinkin epäluulon varjo lankeaa, että jotakin on tekeillä tuota omistusoikeutta vastaan. Ja kun niin kerran on, niin tahtovatpa todella kadottaa merkityksensä kaikki parannusehdotukset, jotka perustuvat odotettuihin myönnytyksiin siltä taholta ja siinä asiassa.

Äskettäin — tänä syksynä — kysyi muuan Leo Tolstoin läheinen ystävä iäkkäältä vanhukselta, joka, kuten tunnettu, on voimakkaasti kannattanut Henry Georgen yhtenäisen maa-arvoveron aatetta, miten hän luulee tämän aatteen voivan tulla toteutumaan, kun hän ei kumminkaan usko mihinkään valtakunnan duumiin eikä parlamentteihin. Tolstoi, tuo suuri *kaikkien* ihmisten ystävä, vastasi: "Se on totta, teoriassa en usko, mutta sittenkin sanon: kenties se voi mennä sitäkin tietä, *kenties!*" — Oli lausunut sen äänellä, joka pannen suurinta painoa sanalle *kenties*, osotti hänessä vieläkin elävän kaukaista toivoa, että se luokka, johon hän on itse kuulunut ja jonka täytyy paremmin kuin minkään muun luokan voida ymmärtää valtansa riippuvan yksinkertaisesti vaan ihmiskunnan yhteisen ravintolähteen anastamisesta, sittenkin vihdoin taipuu ja tekee tehtävänsä. Se on kaikissa tapauksissa Tolstoin uskonnolliselta kannalta katsoen tämän luokan ainoa tosi tehtävä, sen ainoa tie totuuteen ja elämään.

Tällä ei tietysti ole suinkaan sanottu, että köyhälistön pitäisi jäädä odottamaan milloin moinen mielenmuutos yläluokassa sattuu. Löytyy muitakin mahdollisuuksia aatteen toteutumiseen.

Muuan mahdollisuus voisi esimerkiksi olla siinä, että sosialidemokraattinen puolue, joka on valtiollisessa elämässä ottanut erikoisesti ajaakseen myös maalaisköyhälistön asiaa, poistaisi ohjelmastaan asteettaisen tuloveron, joka ei maalaisoloihin sovi, ja sen sijaan ottaisi ohjelmaansa yhtenäisen maa-arvo veron, ajaakseen sen perille silloinkin tämä puolue saavuttaa ratkaisevan enemmistön ja jolloin kuitenkin ulkonaiset syyt sitä vielä estävät ihannevaltion välittömästi toteuttamisesta. Henry Georgen aate ei vastaa täydelleen sosialisen ihannevaltion edellyttämää järjestystä. Tämä ihannevaltio kyllä niinkuin Georgenkin aate edellyttää, että kaikki maa joutuisi valtion eli yhteisön omaksi, mutta ihannevaltion mukaan maa ei tulisi yksityisten vuokrattavaksi valtiolta, kuten Georgella, vaan valtio esiintyisi myöskin maalla työn teettäjänä, niinkuin on ajateltu sen asemaa

teollisuuden alalla kaupungeissa. Maanviljelys ihannevaltiossa olisi siis suurviljelystä mitä laajimmassa merkityksessä, jota vastoin Georgen ehdotuksen mukaan maa näyttäisi jakautuvan yksityisten perhekuntien kesken. Vastakohta ei kuitenkaan ole niin suuri kuin ensi katsaukselta näyttäisi. Sillä, maan jouduttua Georgen esittämällä tavalla vapaaksi, on luultavaa, että itsenäistyneet perhekunnat kokoontuisivat jälleen asumaan kyläkunnittain ja että alkunsa saisi heidän yhteisten etujensa synnyttämä suuremmin kooperatiivinen liike, jonka johtavaksi keskuukseksi hyvinkin voidaan ajatella koko maata käsittävää yhteisöä eli valtiota.

Mutta olkoon nyt niinkin, että Georgenkin ehdotus sosialisen ihannevaltion rinnalla olisi katsottava ainoastaan paikkausparannukseksi. Eihän sen seikan pitäisi estää ottamasta sitä ohjelmaan. Ovathan nuo ohjelmaan otetut ehdotukset viljelyspakosta ja asteettaisesta tuloverosta myöskin pelkkiä tunnustettuja paikkaustoimenpiteitä, mikäli niitä kapitalistiyhteiskuntaan sovitetaan.

Että köyhälistö pääsisi eduskunnassa toivottuun ehdottomaan enemmistöön, siihen on ensimmäisenä ehtona se, että maalais- ja kaupunkilaisköyhälistö pysyisivät yhdessä eli että sosialidemokraattinen puolue todella voisi löytää muotoja, jotka nämä molemmat luokat sulkee yksiin kehyksiin. Vakaumukseni mukaan niin ei tule ajan pitkään tapahtumaan, ellei sosialidemokraattinen puolue ota ohjelmaansa yksityisen maanomistusoikeuden lakkauttamista yhtenäisen maa-arvoveron avulla. Väitteeni voi tuntua kummalliselta katsoen siihen, että yhtenäisen maa-arvoveron aate on maassamme vielä niin vähän tunnettu, mutta sen tunnetuksi tuleminen maaköyhälistön keskuudessa ei todella tarvitse enemmän aikaa kuin pieni kipinä tarvitsee polttaakseen kokonaisen kaupungin.

Myös se väite, että, huolimatta Georgen aatteen tavattomasta levenemisestä ulkomailla viime kolmena vuonna, sitä ei olisi missään maailman kolkassa vielä käytännössä toteutettu eikä sen seurauksia nähty, ei pidä enää paikkaansa. Jo vuonna 1891 otettiin Uudessa Seelannissa, Ballancen ministerinä ollessa osa maakorosta maa-arvoa kohtaavana verona valtion yleisiin tarpeihin. Pian sen jälkeen noudatettiin samaa menettelyä myöskin Uudessa etelä Walesissa ja etelä Australiassa, jotapaitsi uudessa Seelannissa alettiin samaa tulolähdettä käyttää osaksi kunnallistenkin menojen suorittamiseen. Tämä ei tosin ollut Henry Georgen aatteen *täydellistä* toteuttamista, sillä verona nostettiin ainoastaan pienen pientä osaa maakorosta ja suuri joukko mitä hyljättävimpiä, työntuotetta kohtaavia veroja oli vielä jätetty entiselleen. Siitä huolimatta jo tämä osittainenkin aatteen toteuttaminen on runsain määrin todistanut sen oikeutta ja elinvoipaisuutta. Vero kohtasi ainoastaan 0,4-0,8 maaperän arvosta, ja kuitenkin muuan koloradolainen veronjärjestelykunta, jonka tehtäväksi oli annettu tutkia sellaisen veron vaikutuksia itse paikalla, antaa siitä seuraavan lausunnon ("Report of the Revenue Commission of Colorado", Congressional Record, U.S.A., 1900. — "Single Tax", 1901, s. 41):

"Ennen tämän veron voimaantumista, joka tapahtui v. 1891, vallitsi Uudessa Seelannissa mitä suurin maakeinottelu. Tuhansittain vaelsivat työttömät kaupunkeihin työtä hakemaan. Kylät autioituivat. Mutta ilman mitään lakisäädöksiä, jotka olisivat työpalkkoja tai työtuntien määrää järjestelleet, alkoi heti tämän veron voimaan astuttua työpalkka kohota, työaika lyheta, elintarpeiden hinta halveta. Työväen elinehdot paranivat ja työtönten joukko hävisi kokonaan. Vuodesta 1891 vuoteen 1898 kasvoivat peltomaat alalleen 3,522,091 akriilla, kylvöniityt 3,278,501 akriilla, maaparannusten arvo kohosi 8 milj. dollarilla ja kaikkialla ilmeni teollisuuden merkillinen elpyminen. Ja väestön vähenemisen asemesta, jota oli ennen veron voimaantumista huomattu maastamuuton kautta syntyneen, alkoi väkiluku kasvaa (noin 15 tuhannella vuosittain), ja tämä kasvaminen jatkuu näihin päiviin asti. Uudessa etelä Walesissa otettiin samallinen maa-arvoa kohtaava vero käytäntöön vuonna 1895. Maan teollinen tuotanto oli siihen saakka ollut mitä surkeimmassa tilassa. Veron käytäntöönotto alkoi kohta täälläkin panna asiat paremmalle kannalle. Työpalkka nousi ja työnsaanti tuli helpommaksi. Kolmena vuonna ennen veroa oli työtönten lukumäärä kasvanut, kolmena vuonna veron jälkeen se oli säännöllisesti vähennyt. Heti veron voimaantumisen jälkeen särkyi suuri joukko kartanoita pikkutiloiksi, jotka myytiin työtätekeville siirtolaisille; viljelysmaiden ala suureni kerrallaan enemmän kuin 50 prosentilla."

Tämä Georgen aatteen käytännöllinen toteutuminen ei jäänyt huomaamatta Englannissa, ja huhtikuussa vuonna 1906 vaati hallitus kolmelta australialaiselta siirtomaan kuvernööritä lausuntoja siellä käytäntöön otetun uuden veron vaikutuksista. Ja näiden hallituksen omien asiamiesten lausunnoista (ne ovat julkaistut parlamentin Sinisessä kirjassa, elok. 1906, nidos 3191), on Englannin hallitus ollut tilaisuudessa näkemään, että tuon koloradolaisen tutkijakunnan tiedonannot eivät ole mitään mielikuvituksen tuotteita. Erittäin paljon painoa on näissä lausunnoissa pantu siihen seikkaan, että uusi vero niin ehdottoman ehkäisevästi vaikuttaa maakeinotteluun. Mutta tähän maakeinottelu se juuri onkin pääsyy köyhän kansan maattomuuteen.

Aivan viimeisinä aikoina on Uusi Seelanti merkillisine tilastoineen ollut yhä suuremman huomion esineenä. Erittäinkin on Englannin maataomistavien lordien keskuudessa tämä juttu herättänyt levotonta liikettä. Helppo on tähän asti ollut ylenkatseellisella vaikenemisella painaa Georgen ehdotukset kuulumattomiin, mutta elävään tosiasiaan nähden ei käy enää vaikeneminen. Sen kieltä

ymmärtää ja uskoo koko maailma. Vanhoillinen sanomalehdistö, erittäin maailmanlehti "Times" koettaa parastaan saadakseen nuo U. Seelannin sosialiset uudistukset epäilyksen alaisiksi tai ainakin niiden merkityksen vähennetyksi. Mutta turhaan. Eilen luin lehdistämme jostain ulkomaalaisesta aikakauskirjasta lainatun uutisen, jossa sanotaan, että "valtio- ja sanomalehtimiehet maailman kaikilta kulmilta suuntaavat matkansa tähän loitoimpaan europalaiseen siirtolaan, — aivan kuin tiedemiehet Pasteurlaitokseen Pariisiin tai muuhun laboratorioon, missä tehdään maailman kuuluja tieteellisiä kokeita, joiden tuloksilla voi olla ratkaiseva vaikutus koko ihmiskunnan kohtaloon."

Mutta otaksukaamme nyt, että meidän eduskuntaamme nähden olisivat oikeassa ne, jotka väittävät, ettei se pysty toimeenpanemaan mitään perinpohjaisia yhteiskunnallisia uudistuksia, koska se ei ole mikään välitön kansan eduskunta, vaan vallasta riitelevien puolueiden taistelutanner. Otaksukaamme, että valtuudet todella olisivat sen tahallisesti tällaiseksi laittaneet, ja ettei sieltä koskaan tulisikaan kuulumaan mitään muuta kuin riitoja siitä kenen maalaisohjelma on paras ja riidan lopputulokseksi aina jäisi että maalaisolot pysyisivät entisellään. Otaksukaamme, ettei köyhälistöpuolue koskaan voisi päästä enemmistöön, koska kaikki puolueet sellaisessa eduskunnassa aina hajaantuvat kahtia juuri silloinkuin ne ovat enemmistön saavuttamaisillaan. Eiväthän tämmöiset otaksumiset olekaan kaikkia niihin viittaavia oireita vailla. Olisiko silloin maalaisköyhälistön asia toivoton? Eivätkö he siis milloinkaan pääsisi syntyperäiseen oikeuteensa, maan itsenäiseen nautintoon? Jäisikö heidän asiansa sittenkin riippumaan vaan siitä, milloin valtuudet omantuntensa pakottamina luopuisivat maan ja luonnonrikkauksien anastuksesta?

Ei jäisi. Sillä köyhälistöllekin on varattu oma tiensä totuuteen ja elämään.

Ja se tie on *lakko*.

Ei tosin sellainen yksistään taloudellinen lakko jossa äkkiä työstä luopumalla koetetaan saada maanomistaja pakotetuksi ainoastaan parannuksiin vuokraoloissa, vaan sellainen lakko, jonka tarkoitusperänä on *kokonaan ja ainiaaksi luopuminen yksityisen maanomistajan maita viljelemästä*. Niinkuin esimerkiksi lakko sotapalveluksesta ei ole ainoastaan taloudelliselta kannalta kansaa hyödyttävä, vaan on etupäässä sen siveellisen voiman sanelema, niin myös kieltäytyminen viljelemästä maata yksityisen mielivallan orjana on etupäässä siveellisen *vapaudentunnon* käsky, vaikka sen toteuttaminen kyllä tuottaa myös taloudellisia etuja.

Kaikki, mikä suinkin voi edistää ja helpottaa tällaista vapautumista, siihen on ryhdyttävä.

Lähin tarjona oleva, monessa tapauksessa hyvinkin mahdollinen keino päästä vuokraamasta maata yksityiseltä ja kuitenkin pysyä vuokraajan asemassa tarvitsematta tätä maata omakseen lunastaa, on liittyminen sellaisiin maanviljelysosuuskuntiin, jossa osuuskunta tulee maan omistajaksi ja sen jäsenet tämän maan eri osien vuokraajiksi. Vuokraajan tulee siis vuokramaksuna suorittaa osuutensa 1) tilan ostohinnan korkoihin, 2) tilan kruunun, kunnan ja kirkon veroihin. Sanokaamme että tämä suoritus vastaa keskimäärin niitä veroja, joita maanomistajat tavallisuudessa torppareiltaan vaativat. Silloin on vuokraajan taloudellinen asema tosin sama kuin ennenkin, mutta hän on vapaa persoonallisesta maanisännästä, hänen veronsa ei nouse ja hänen lapsensa perivät vuokraoikeuden.

Sellaisten osuuskuntain perustamiseen pitäisi vapaamielisen hallituksen myöntää varoja, niinkuin se nyt myöntää lainoja torppariyhdyksille, jotka sitoutuvat lunastamaan valtion välityksellä ostetun maan vähitellen omakseen. Vapaamielisen hallituksen pitäisi se tehdä, koska se sisältää rauhallisen ratkaisun levottomuuksia uhkaavassa taistelussa maanomistajain ja maattomien välillä eli yhteiskunnan kaikkein kipeimmässä kysymyksessä.

Mutta vaikei hallitus myöntäisikään tällaisille osuuskunnille pysyviä lainoja, niin on niiden syntyminen sittenkin mahdollista. Se käteinen osa kauppasummasta, mikä paitsi kiinnityslainaa tilan ostossa tavallisesti tulee kysymykseen, voidaan hyvin monessa tapauksessa saada kokoon siten, että varakkaammat osuuskuntaan liittyvistä torppareista antavat varansa lainana omalle osuuskunnalleen.

Lähemmin määritellen on tässä tarkotettu osuuskunta seuraavanlaiseksi: Osuuskunta käyttä maitansa antamalla niitä vuokralle omille jäsenilleen. Jokaisella perheellä on yksi osuus, eikä useampia osuuksia samalla jäsenellä saa olla. Myöskään ei vuokrata voi yksi jäsen enempää maata kuin mikä maanviljelykseen käytettynä työmiesperheen kunnolleen elättää. Vuokrat lasketaan ainoastaan vuokratun maa-alan suuruuden, hedelmällisyyden, luonnonrikkauksien ja aseman edullisuuden, mutta ei maahan pannun työn ja parannusten mukaan. Useampien halutessa vuokrata samaa maa-alaa se annetaan sille osakkaalle, joka korkeampaa maaperävuokraa tarjoaa. Vuokramaksujen tarkistus tapahtuu sovittujen ajanjaksojen (esim. joka 10 vuoden) kuluttua, jolloin ei saa minkäänmellisellä lisäverolla rasittaa sitä arvolisäännystä, minkä joku maa-ala on tämän ajan kuluessa saavuttanut siihen pannun työn ja parannusten johdosta, vaan lisävuokran alaiseksi voi joutua vuokraajan työstä riippumaton arvolisäännys, kuten esimerkiksi luonnonrikkauksien enentymisestä tai uusien ilmaantumisesta, asutus- ja liikesuhteiden muuttumisesta syntyvä lisäännys. Toisin sanoin:

vuokramaksun alaisena voi olla ainoastaan se mitä osakas käyttää hyväkseen osuuskunnan yhteisestä omaisuudesta, jotavastoin kaikki se arvo minkä osakkaan työ luopi, kuten rakennukset, pellon raivaukset ja muut parannukset jäävät hänen yksityisenä omaisuutenaan verosta vapaaksi. Tämä kohta on siis aivan päinvastainen kuin yksityiseltä maanomistajalta vuokratessa, jolloin maanomistajan silmä heti iskeytyy pellonraivauksiin ja maan parannuksiin ja verottaa ne ensimmäiseksi. Osuuskunnan yhteistä omaisuutta on 1) maaperä ja kaikki sen luonnonrikkaukset, metsät siihen luettuina; 2) maatalaan tai maataloihin ostettaissa kuuluneet rakennukset ja maanviljelysirtaimistot, joita sen kuitenkin on käyttäminen lainana varattomimmille jäsenilleen; 3) vuokramaksut, joilla suoritetaan ostetun tilan tai tilain kruunun-, kunnan- ja kirkonverot, yhteisten rakennusten palovakuutukset sekä lainain korot. Mahdollinen ylijäämä käytetään osuuskunnan yleisiin tarkoituksiin. Tietysti voidaan sääntöjen laatimisessa käyttää sopivia kohtia jo olemassa olevien osuuskuntien säännöistä, sillä tarkalla erotuksella vaan, että osuuskunnan verottamisoikeus ei milloinkaan saa koskea muuta kuin maan arvoa, riippumatta siihen pannusta työstä. Siinä on pääasia.

Tämä tie se on minun ymmärtääkseni sopivin Laukonkin lakkolaisiin nähden. Ympäristössä tarjotaan runsaasti maatiloja kaupaksi. Syrjäiselle alkaa olla jo selvänä, että kysymyksen ollessa maanomistajaluokan taistelusta maattomien luokkaa vastaan, kihlakunnanoikeuden päätös tässä jutussa ei tule hovioikeudessa mitenkään oleellisesti muuttumaan, paroni ei tule mihinkään sovitteluihin taipumaan, varsinkin kun hänellä jo on kaikkialla uusia torppareita, hallitus ei tule sukutilaa lakkolaisten kesken jaettavaksi lunastamaan, eikä eduskunnan sosialistinen vähemmistö enemmistöä vastaan mitään aikaansaamaan.

Tosin on häädettyihin lakkolaisiin nähden olemassa suuri vaikeus sen puolesta, että useat heistä ovat miltei kaiken omaisuutensa menettäneet ja että heiltä siis puuttuu varoja rakennuksiin, vaikkapa työkaluja, jotain irtaimistoa, karjaa ja ajojuhtia useilla olisikin säilynyt. Talveksi aiotut elintarpeet ovat, kuten ylempänä kuvattiin, kaikkineen joutuneet uusien tulokkaiden haltuun, ja asumusten puute käy talvikylmän lähestyessä yhä kipeämmäksi, niin että nyt, kun ihmiset jo lakkaavat ajattelemasta "Laukon rettelöitä", ovat nuo kovan onnen lapset vasta pahimpaan pulaan joutuneetkin. Mutta tässä kohden täytyy nyt vapaamielisen varakkaamman yleisön tulla avuksi. Tarmokkaasti on jo köyhä väki ympäri maata koonnut roposensa heidän avustamiseksi. Onpa sosialistien piirissä koottu niinkin paljon että on saatu ostetuksi heille parinkymmenen tuhannen maksava talo, jossa he nyt saavat poliisien ahdistamatta vapaasti kokoontua. On myös "osuuskauppa" rakennettu ja "työväentalo" rakenteilla. Mutta se ei lähimainkaan riitä. Asumuksia, vaikkapa väliaikaisiakin, *täytyy* saada kuntoon. Katottomaksi ei sivistyneen säädyn sovi jättää 80 korvenviljelijä perhettä, jotka eivät ole mitään muuta pahaa tehneet kuin heränneet vapauttansa kaipaamaan. Tätä tuntien onkin herkkätuntoinen kansalliskirjailijamme Juhani Aho, samassa yllämainitussa kirjoituksessaan, seuraavin lämpimin sanoin vedonnut yleisöön:

"Lakkolaiset ovat jo tarpeeksi kärsineet. On aika estää heitä tulemasta aatteidensa suuremmiksi marttyyreiksi kuin jo ovat. Niiden tulevain parannusten vuoksi, joille varmaan on antanut uutta vauhtia heidän propagandansa torppariolojen ja sen seurauksena koko maan olojen parantumisen hyväksi, ei ole liika vaatimus, ett'ei yhteiskunta jätä puutteen alaisia yhden kunnan tai yhden kansalaisryhmän rasitukseksi, vaan on kaikkien kansalaisten annettava apunsa hädän lieventämiseksi siellä missä sitä on todella olemassa. Tämä kiusallinen kysymys *on saatava* pois päiväjärjestyksestä mitä pikimmin. Kun se on tapahtunut, ryhdyttäköön järjestämään torppari- ja maanomistusoloja niin, etteivät Laukon ilmiöt uudistu."

Ja samaan kehotukseen pyytää hartaasti yhtyä tämänkin kirjasen kirjottaja, ollen puolestaan valmis, jos asianomaiset haluavat ja yleisön luottamusta riittää, panemaan aikaa ja voimia asian järjestämiseksi ylläkerrotulla tavalla.

*Arvid
Järnefelt.
Virkby,
Kyrkstad,
29.
IX.
1907.*

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MAA KUULUU KAIKILLE! MATKOILTANI LAUKON
LAULUMAILLA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in

the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the

requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR

INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.